

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

במרב

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אוד מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

חיי הצדיקים בעולם הזה
למען הבנים והתלמידים
מילתא חדת"א

טו

רצוני לראות את המכתב לאלוקים
נציץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יב

הבנה
לקבלת התורה
אוצר פניני החסידות

יא

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הרין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביר יעקב
אוד מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

מפתחגמי אורייתא

במדבר תשפ"ו

מטה אחד

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו". (במדבר ב ב)

יש לעמוד ולהתבונן, כי אחר שנחלקו ישראל לדגלים, אם כן עלול היה להיווצר חלילה פירוד ביניהם. ומי הוא זה המחבר את כל שבטי ישראל להיות אחד. מי הוא אשר על ידו לא תהיה סתירה ומחלוקת ביניהם, ויכולים הם שיהיו נפרדים לשבטים ועם כל זה מאוחדים לתכלית אחת.

ונראה לפרש על פי דרשת בעל ההגדה: "ובאותות" זה המטה, כמו שנאמר (שמות ד יז) 'ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת'. מבואר כי מטה זה אשר ביד משה רבינו, עמו נעשו האותות.

ויש להבין (וראה רמב"ן שם), מהו שנאמר 'אותות' בלשון רבים, הלא לכאורה רק מופת אחד נעשה במטה, הפיכתו לנחש וחזרתו למטה, ואילו מופתי היד המצורעת והדם לא נצרכו למטה כלל, ומדוע נאמר בלשון רבים. ודוחק לומר שהכוונה למכות מצרים, כי לא משמע כן בפסוק, וגם לא כולן נעשו במטה.

אך הנה, באמת נקרא המטה בכמה שמות, ונוטה לכמה נטיות - מטה משה ומטה אהרן, ופעמים שהוא פורח, "פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים" (במדבר יז כג). ונקרא שמו גם 'שבט', 'לא יסור שבט מיהודה' (בראשית מט ט), ו'שבט' ענינו מטה (ראה רש"י שם).

ובאמת 'שבט' ענינו גם הוא חלוק לשתיים, כי שבט הוא סימן שלטון ושררה, בבחינת 'מקל חובלים', אך יש והוא בבחינת 'שבט מוסר' - שבטה של תורה המייסר ומוכיח ומטה את האדם לטובה יותר משבט המלכות. ושתי הבחינות הללו נמצאו ביהודה.

על פי דברים אלו נזכה לאור חדש בביאור מה שנקראה כל אחת ממשפחות ישראל בשם 'שבט'. כי יעקב אבינו ע"ה העמיד שנים עשר שבטי ישראל, היינו שתיים עשרה דרכי הנהגה בכלל ישראל, שהמשיך כל אחד מן השבטים הקדושים.

כי לכל יחיד ויחיד מישראל נתון חלק מיוחד בתורה השייך לו בלבד, ובכל רגע שלומד תורה - הרי זו בחינה חדשה של קבלת התורה בועיר אנפין, כפי הנועד לו לפי שורש נשמתו.

כן יש ללמוד מדברי המדרש (במדבר רבה יח כג) שם נחלקו הדעות בדבר מקור מטה אהרן, ולפי אחת הדעות פרח מטה אהרן אחר שנטל משה קורת עץ גדולה, חילקה לשנים עשר נסרים כנגד שנים עשר שבטים, כדי שלא יוכל איש לטעון כי מטה אהרן היה לח יותר משאר המטות וכדומה, וממילא כאשר פרח מטה אהרן לבדו, היה בזה אות וסימן שלא לערער על כהונתו.

ועומק הדבר, כי בזה הורה משה לבני ישראל, שלמרות שחלוקים הם לשנים עשר שבטים, אשר לכל אחד ניתן 'שבט' - כח הנהגה מיוחד משלו, מכל מקום בשורש באים כולם ממטה אחד. כמו שנאמר (במדבר יז יח): "כי מטה אחד לראש בית אבותם", ויש לפרש בדרך רמז, כי על ידי שיקבלו כל ישראל את כהונתו של אהרן, יוכל הוא לכלול את כולם יחד ולעשות את כלל ישראל למטה אחד.

על פי הדברים האלה, יתפרש הפסוק "אשר תעשה בו את האתת", כי אין הכוונה כלל לאותות אשר נעשו לעיני בני ישראל למען יאמינו בדברי משה רבינו, אלא יתפרשו 'אותות' על שבטי בני ישראל, מלשון 'דגלים'. כי משה רבינו, בכח המטה אשר בידו, הוא שעשה את האותות - שחיבר ואיחד את שבטי ישראל גם בהיותם חלוקים בתפקידיהם.

(מתוך "עינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

באורו של חמה | 'שאו את ראש' - יש להתכונן לחג השבועות עם רוממות המח והלב א
תפארת שלמה | על ידי קיום המצוה פתקנה זוכה לעבור לשמת צדיק א
דברי שמואל | השבת היא קשט והכנה לקבלת התורה א
חלקת יהושע | ברפת התורה לפניך - התבוננות בשיכות לתורה, ברפת התורה לאחריה - השארת רשם מהתורה ב
נעם מגדים | המדבר שיחה בטלה בבית הפנסות נתק מהקדשה חס ושלום ב
לקוטי תורה | ב' בחינות בנקודת הלב שלמעלה מהבינה והדעת ב
אור מלא | רמז על יכלת הבן לגרם זכיות לאביו אחר מותו ג
מעגלי צדק | הטעם שפאשר מתפללים על צרכי גשמיית מזכירים שם האם ג
קדשת לוי | הלויים לא נפקדו כי הם משרשים בעצמיית השפע ג
לקוטי הלכות | איש על מחנהו ואיש על דגלו - אין לאדם לחפץ במעלות חבירו ג
לקוטי תורה | על ידי עשיית המצוות בתמימות נעשים ממילא כל הפנות ג
הנותן אמרי שפר | דגלו - דלוג | יש להשתוקק ולצפות לקדשה ברשפי אש והתלהבות פמלאכים ג
פתוחי חותם | סדר מחנות בני ישראל כנגד המרפבה של מעלה ד
פתוחי חותם | באור ענין עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים ד
לקוטי שיחות | גדל מעלת השפעת האדם על סביבתו ד
דברי אמונה | גדל מעלת התקצרות והתחזקות פחבורה ה
לב דוד | בנמים אלו נמסרו לישראל סודות וענינים נפלאים ה
בית אהרן | הכנה על ידי עמל בעבודת ולא שיחפש להשיג אור ה
עבודת ישראל | מראש חודש סיון עד שבועות צריך לקרות בפסוקי התורה השונים לאותו יום כדי להמשיך הקדשה שמתגלה ביום זה ה
לקט עני | דברים נוקבים על ההקרח לערוף הכנה בכל לב ונפש לקראת הארת החג ה
דרך המלך | שמחה ותשוקה מלאים פתרה ליום קבלת התורה המתקרב ויבא ה
אמרי אמת | כפי ההכנה יכולים לקבל מהיום טוב ה
דברי שמואל | בכל מצב שהאדם נמצא ביכולתו לעבד את השם יתברך ו
עבודת עבודה | בכל עת יכול כל אדם להתהפך ברגע אחד ולהדבק בה' והשם יתברך מקבל תשובתו | באור ענין הדגלים ו
דברי מרדכי | ישראל מעל המזל ומטעם זה יצאו ממצרים קדם הזמן ו
מגלה צפונות | קורות האדם רמוזים בשמו ז
שמן הטוב | זכית יהושע וכלב להקנס לארץ ישראל ז
כלי כסף | שמות הנשיאים הורו שהם ראויים להתמנות ז
שער הפסוקים | בפקידת עם ישראל היו נרשמים בפנקסים ז
דברי מהרי"א | הטעם שנמנו הלויים בפני עצמם ח
קהלת יצחק | עקר זמן למועד התורה הוא בשבת ח
מחשבת מרדכי | אלעזר ואיתמר נקראו תולדות משה לפי שנצלו ממיתה מכח תפלתו ח
ליות חן | במנען הלויים שהיה על פי ה' לא היה בו ספק נפלים ח
חלקי אבנים | בשבטו של לוי לא היו כלל נפלים ח
הר צבי | ספק נפל בן לוי היה פוטר בכור ישראל מפדיון חמשה סלעים ט

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
מוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
את היום!

שירות למייל האישי

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

נושאים בפרשת במדבר

הכנה לקבלת התורה

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
'שאו את ראש' - יש להתכונן לחג
השבועות עם רוממות המוח והלב

היום טוב הקדוש של קבלת התורה ממשמש ובא, עוד מעט וכבר עומדים לקבל התורה. 'לב יודע מרת נפשו', כל אחד יודע מה מצבו וכיצד הכין עצמו עד כה.

מסתמא למדתם את השל"ה הקדוש, בו הוא מספר משמו של רבי שלמה אלקבץ וצ"ל בעל 'לכה דודי' מה שכותב איך שעבר ליל חג השבועות עם בעל ה'בית יוסף' יחד, מה ששמעו שם את דברי השכינה הקדושה אליהם, ואיך שפכו בדםעות שלישי, עד שכל אחד עשה חשבון לעצמו איך שגראה.

אומר הפסוק: 'שאו את ראש' (א ב), רא"ש נוטריקון רצון אבינו שבשמים, אל תגשו לקבלת התורה כבהמה, אלא תרימו את המוח, לחשב כיצד תוכלו למלא את רצונו ותברך, שלכל הפחות מהיום והלאה תתקנו את העבר ותקבלו על העתיד.

שאו נוטריקון ו'לאהבה את ש"מך, וכן ו'ליראה את ש"מך, הכינו עצמכם צום הייליגען איינציגען רחמנות'דיקן באשעפער [להבורא הקדוש האחד והמיוחד והרחום] עם אהבת השם ותברך ויראתו, שנעמד שם כמו במעמד הר סיני לקבל את התורה באהבה, ולנצל הזמן לעבד לאוקמא שכנינתא מעפרא.

וכמו שמביא השל"ה הקדוש הנ"ל בדברי רבי שלמה אלקבץ הנ"ל כתב איך שהשכינה הקדושה נתגלתה אליהם ובקש מבני התבורה שירימו אותה מעפרא, מחמת הצער הגדולה שהיא סובלת כל כך הרבה שנים וזה לשונו שם: אלו הייתם משערים אחד מאלף אלפי אלפים ורבי רכבות מהצער אשר אני שרויה בו, לא הייתה נכנסת שמחה בלבבכם ולא שחוק בפיכם בזכרכם כי בסבתכם אני משלכת בעפרא.

ממשיך הכתוב: עדת, אתון דעת, רומז על החג הקרב חג מתן תורה שהוא ה'דעת של כללות ישראל'. ומרמז, כאמור, לגשת אל החג עם 'דעת', קצת איבער לייגונג [חשבון הנפש] לעבודת השם ותברך וילקבלת התורה:

עליו השלום, ואם הוא רודף שלום מעורר כחו של אהרן הכהן.

איש איש למטה איש ראש לבית אבותיו הוא, פרוש פי הנשמות מצדיקי הדור שלפניו הם בחינת האבות. כל זכר לגלגלתם, 'זכר' הוא בחינת משפיע. 'לגלגלתם', הוא בחינת עבור נשמה. תפקדו אתם ואתה, ואהרן, לשון פקדון, שיהיה נשמר בהם בפקדון לסייע לכל אחד ואחד מבני ישראל.

בפרשה זו מתנוצץ בחינת מתן תורה ויורדים נשמות מעולם העליון לסייע לקבלת התורה

לכן מפרשה זו קדם מתן תורה מתנוצץ בחינת מתן תורה, ויורדים נשמות מעולם העליון לסייע לכל בני ישראל לקבלת התורה כמו שהיה אז.

וזהו שנאמר להלן (פסוק יז) 'האנשים אשר נקבו בשמות', לשון נוקבא, בחינת מקבל, לעורר הנשמות העליונים, כמו שנאמר ואתכם יהי, שיהיו בבחינת גלגול ועבור נשמה כנ"ל.

לכן צוה הקדוש ברוך הוא למשה ואהרן למנות את בני ישראל, כי מי ערב לבו לגשת לדעת מספר בני ישראל, אשר כל איש יכול להיות בו בחינת עבור מפמה צדיקים. וכזה היה כחם של משה ואהרן שהכירו בם בפניהם, לכן תפקדו אתם אתה ואהרן:

דברי שמואל

רבי שמואל שמעלקא מניקולטבורג זיע"א

השבת היא קשוט והכנה לקבלת התורה

השם ברוך הוא נותן השכל ופוקח עיני עוורים שבעברים ובורא רפואות טובות, והוא כמו הרופא בשר ודם מרפא לחלי על ידי סממנים, ואף שנתרפא מכח הסממנים, עם כל זה הוא העקר שמצוה לקח הסממנים.

הוא ותברך שמו רופא חנם ורופא אמן, ובידו נתקרב תעלות וסממנים, המה השבת קדש, ובפרט בשבת זו קדם חג השבועות עם הוי"ו ימים שבינתיים, ואף גם התורה היא רפואת הנפש, כמו שנאמר 'רפואת תהי לשרך כו' (משלי ג ח), 'ולכל בשרו מרפא' (שם ד כב).

והינו בכל חג השבועות אנחנו בני ישראל נזכה לקבלת התורה, רק מקדם צריך להתקשט בקשויטים, דהינו השבת

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א
על ידי קיום המצוה כתקנה זוכה לעבור
נשמת צדיק

או יאמר ואתכם יהיו וגו' ראש לבית אבותיו הוא (א ד). לבאר על פי מה שאמרו בפרקי אבות (פ"א מ"ד) 'הי ביתך בית ועד לחכמים, לכאורה אין להבין מה שהמשנה מזרז לכל אדם שיהיה ביתו בית ועד לחכמים, וגם החכמים המה נזהרים על זה להיות להם בית ועד, והאיך הוא הבית ועד.

אך לרמז בזה, על פי הידוע אם האדם עושה מצוה בשלמות זוכה לבחינת עבור נשמה מאיזו צדיק מדורות שלפניו שעשה גם כן המצוה כזו, כידוע מבעל המחבר מדרש שמואל שהיה בו עבור נשמת רבי פנחס בן יאיר על ידי מצות גמילות חסדים. וזהו הבית ועד לחכמים, להיות בחינת עבור מהחכמים שלפניו.

באור דברי רב יוסף 'לא תתנו עונה דאיכא אנא'

וזה שאמר רב יוסף לא תתנו עונה דאיכא אנא (סוטה מ"ט), לכאורה איך יצא מגדר העונה להתפאר בזה. אף יש לומר שרמז בזה, כי על ידי בחינת העונה זכה להתעבר בו נשמת משה רבנו עליו השלום שהיה מסייע בזה, וזהו שאמר דאיכא אנא, שיש בי בחינת משה.

באור דברי רב יוסף 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'

וזהו שאמר אי לאו האי יומא פמה יוסף איכא בשוקא (פסחים פח). אף אנכי זכיתי לבחינת עבור נשמה ממשה רבנו עליו השלום, שזכה לקבלת התורה על ידי בחינת עונה. ולכן נקרא רב יוסף 'סיני' (הוריות יד). וכל ועל ידי ההכנעה יכול לזכות לנשמה קדושה מעולם העליון. וזה עקר הכנה למתן תורה, לכן רב יוסף היה מרגיש בעצמו כי כחו של משה היה מסייע לו.

לפני קבלת התורה צריך להדבק במדות משה ואהרן

ובזה יש לפרש הפסוקים הנ"ל, כאשר הפרשה הזאת אנו קורים אותה תמיד קדם שבועות, כי היא הכנה לקבלת התורה. וזהו שנאמר ואתכם יהיו, פרוש כחם של משה ואהרן יהיה תמיד עמכם לסייע לכל הבא לשהר, כאשר הוא בבחינת הכנעה מתעורר בו כחו של משה רבנו

בנגעים וְאֵהָלוֹת, כְּדֵי כְשִׁיבוֹא מִתֵּן תּוֹרָה זֹכָה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה:

גבוה, כי כל אדם כפי שעורו יוכל להדבק עצמו בתורה, וכן האומר תהלים כמו עוסק

פְּרֻשֵׁת בַּמִּדְבָּר

פָּרָק ט' דְּבַכָּא בַּתְּרָא (קנו). וְלִמְכַר בְּנִכְסֵי אֲבִיו עַד שְׁיִהְיֶה בֵּן עֲשָׂרִים שָׁנָה, כִּי אֲזִי נִכְנָסִים בּוֹ מִקִּיפֵי אָבָא. וְעִין ד"ה פִּי תִצָּא (לקוטי תורה תצא לה, ג ואילך) שֵׁישׁ בְּנִקְדַת הַלֵּב שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַבִּינָה וְהַדְעַת ב' בְּחִינּוֹת, הָא' הָאֲרַת נִקְדַת הַלֵּב, הַב' עֲצָמִיּוֹת נִקְדַת הַלֵּב.

ב' בְּחִינּוֹת בְּרִצּוֹן שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַשְּׂכָל
וַיֵּשׁ לְבָאָר, עַל דְּרָף שְׁהַרְצוֹן עֲלִיוֹן שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַשְּׂכָל יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת, הָא' הַמְּלַבֵּשׁ בְּחֻכְמָה, וְהַב' גְּלַגְלֵתָא דַּחֲפָיָא עַל מוֹחָא. וְזֶה גַם כֵּן כְּעִנְיָן מִצּוֹת וְחֻקִּים.

וְזֶהוּ ג' הַמְּדַרְגּוֹת, הָא' עֲשֵׂה רְצוֹנִי כְּרִצּוֹנֶךָ (אבות פ"ב מ"ד), מִבִּינָה נִעְשֶׂה כְּתָר לְזַעִיר אֲנִפִּין, וְהוּא הַרְצוֹן שְׁלֹמֶטְשָׁה מֵהַשְּׂכָל. הַב' 'כְּדֵי שְׁיַעֲשֶׂה רְצוֹנֶךָ כְּרִצּוֹנִי' (שם), רְצוֹן הָעֲלִיוֹן הַמְּלַבֵּשׁ בְּחֻכְמָה, שְׁבִהַשְּׂכָל יֵשׁ מִלְּמַעְלָה מֵהַשְּׂכָל, וְזֶהוּ נִשְׁמַת כְּתָר דְּזַעִיר אֲנִפִּין מִתְּפָאֲרַת דְּאָבָא. וְכ' בְּחִינּוֹת אֱלוֹי זְהוּ 'בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ' (דברים ו ה). הַג' 'בְּטַל רְצוֹנֶךָ' (אבות שם) – גְּלַגְלֵתָא, 'בְּכָל מְאֹדְךָ' (דברים שם).

סוד מַעֲלַת בְּנֵי עֲשָׂרִים
וְהִנֵּה יו"ד בְּמִלּוּאוֹ עֲשָׂרִים. וְעִנְיָן ו"ד שֶׁהֵם מְלוֹי הַיּו"ד הַיְנוּ הַמְּדוּת שֶׁשָּׂרְשָׁן מֵאָבָא, שִׁשֵּׁת יְמֵי בְּרָאשִׁית, וְהַדְּבוּר שֶׁשָּׂרְשׁוֹ מֵאָבָא יִסַּד בְּרִתָּא. אִי נִמִּי ו"ד קוֹל וְדְבוּר. וְגַם יֵשׁ לְבָאָר תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה.

וְלָכֵן בְּנֵי עֲשָׂרִים מְאִיר בּוֹ יו"ד עִם הַמְּלוֹי, מַחֲזִין דְּאָבָא שְׁלֹמֶעֱלָה מִבְּחִינַת ה"א, נ' שְׁעָרֵי בִּינָה, שֶׁהֵם שְׁעָרִים הַנִּמְשָׁכִים מֵהַבִּינָה שְׂכָל הַמְּשַׁגֵּג לְמַדּוּת, אֲזִי הַהֲעֲלָאָה לְגַלְגְּלֵתָם' – רְצוֹן הָעֲלִיוֹן, מֵה שְׁאִינוֹ מְשַׁג כָּלֵל בְּחֻכְמָה. וְכַעֲנָן פִּתְחֵי לִי וְאֲזִי אֶפְתַּח כְּפִתְחוֹ שֶׁל אוֹלָם שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִבְּחִינַת עֲשָׂרִים כו'.

וְעַל כֵּן מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה דוֹקָא יְכוּלִים לְשָׂא בְּחִינַת מַחֲזִין שְׁלוֹ לְבְּחִינַת הַפְּתוּר, כִּי אֹר הַחֻכְמָה קָרוֹב יוֹתֵר לְכַתֵּר וְעוֹלָה רֵאשׁוֹנָה, וְגַם עִמּוֹ עוֹלָה כָּל הַמְּסַתְעָפִים מִמֶּנּוּ כו', וְכִמּוֹ שְׁנַאֲמַר וְהַחֻכְמָה מֵאִין תִּמְצָא' (איוב כח יב) כו'. מֵה שְׁאִין כֵּן פְּחוֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שְׁאִין לוֹ מִבְּחִינַת מַחֲזִין דְּאָבָא עֲדִין, רַק בְּחִינַת מַחֲזִין דְּאָמָא, עֲדִין רְחוּק הוּא מִבְּחִינַת אֹר הַפְּתוּר וְלֹא יְכָלוּ לְהַעֲלוֹתוֹ לְגַלְגְּלֵתָם כו':

בְּטֵלָה שִׁיחַת חֲלִין בְּבֵית הַכְּנֻסַת, וְעִין בְּדַבְרֵי הַרֵב ו"ל בְּמִגְן אֲבָרָהִם (אורח חיים קנא סק"א) מֵה שְׁגוּרֵם הַדְּבָר חֵס וְשְׁלוֹם, וּמִטּוֹ מִשְׁמִיָּה דְקָדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הָאֲר"י ו"ל שְׁלֹא דְבַר אֶפְלוֹ דְבְרֵי תּוֹרָה וְקַדְשָׁה בְּבֵית הַכְּנֻסַת שְׁלֹא יִמְשֹׁף לִידֵי דְבַר חַל (שם סק"ב). וְזֶה רַבּוֹת בְּשָׁנִים שְׁפָרְשָׁנוּ עַל דְּרָף זֶה מְאֹמֵר הַכְּתוּב (תהלים קיט יא) 'בְּלִבִּי צִפְנִחִי אִמְרַתְךָ כו'. שִׁדְבַר עַל עִנְיָן הַמְּאֹמֵר מִכְּבוֹד בֵּית הַכְּנֻסַת וְכַדְבְּרֵי הָאֲר"י, וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקְל, וְיָדוּעַ מֵהַזֵּהר (ח"ב קלא:ג) דְּמֵאֵן דְּמִשְׁתַּעֵי בְּבִי כְּנִישְׁתָּא לִית לִיה חוּלְקָא בְּאַלְהָא דִּישְׂרָאֵל וְכו'.

הַרְמֵז בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק
וְזֶה יֹאמֵר הַכְּתוּב בְּמִדְבַר סִינִי – בְּמִי שְׁמִדְבַר דְּבָרִים שְׁנוּאִים דְּבִטְלִיָּה וְדַחֲלִין, **בְּאֵהָל מוֹעֵד** – הוּא בֵּית הַכְּנֻסַת שֶׁהוּא אֵהָל וְיַעֲוֵד הַשְּׂכִינָה מִקְדָּשׁ מְעֻט, כְּאֶמְרָם ו"ל (מגילה כט) מְעוֹן אֶתָּה הָיִיתָ לָנוּ (תהלים צ), אֱלוֹ בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת, אֲזִי **בְּאֵהָד** – פִּתַח אֲשֶׁר הָיָה לוֹ חֻלְק 'בְּאֵהָד' בִּיחִירוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי חֻלְק ה' עִמּוֹ, אֲזִי וְזֶה הַלְּאָה, יִשְׁלַף מִנָּה וְלִית לִיה חוּלְקָא בִּיה, וְיַפֵּל הַנוֹפֵל וְכו'.

וְגַם יִתְכַן לְפָרֵשׁ תַּבַּת בְּאֵהָד, שְׁאֶפְלוֹ פִּתַח אֵהָד הַשִּׁיחִים מֵהַשִּׁיחָה בְּטֵלָה, אֲזִי נִתְקַ מֵהַקְדָּשָׁה לְחַדָּשׁ הַשָּׁנִי. וְכַאֲשֶׁר פִּרְשָׁנוּ בְּדְרָף רְמֵז בְּכַתוּב זֶה (בראשית כא טו) 'וַתִּשְׁלַף אֶת הַיָּלֶד' עַל הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה, וְיִהְיֶלֶד' הוּא הָאִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל, עַל דְּרָף הַבֵּן יִקְרִי כו' אִם יָלַד שְׁעֲשָׂעִים (ירמיה לא יט), 'פִּתַח אֵהָד הַשִּׁיחִים' – מֵהַשִּׁיחוֹת בְּטוֹלוֹת בְּבֵית הַכְּנֻסַת, אֲזִי תִשְׁלִיכֵהוּ מִרוּמְמוֹת קְדֻשְׁתָּהּ, כִּי אֱלוֹ דְבָרִים שְׁאִין לָהֶם שְׁעוֹר, לְזֶה כָּל אִישׁ הַזּוֹכֵר הַדְּבָר הַזֶּה, כֵּל יִפְקֵד מִחֻלְקוֹ בְּחַיִּים, וּבְקָדָשׁ יִשְׁמַר פִּיו וְלִשׁוֹנוֹ, אֲזִי טוֹב לוֹ, אֲמֵן נִצַּח סְלָה וְעַד, נִרְאֶה לִי בְּדְרָף רְמֵז מוֹסֵר:

שָׂאוּ אֶת רֵאשׁ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גו'
כָּל זָכָר לְגַלְגְּלֵתָם, מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה גו'
(א ב-ג)

לְקוּטֵי תּוֹרָה
כִּי שְׁנִיאֹר זְלָמֵן מְלִיאָדִי זִיע"א
ב' בְּחִינּוֹת בְּנִקְדַת הַלֵּב שְׁלֹמֶעֱלָה מֵהַבִּינָה וְהַדְעַת
כֵּעֵין חַיִּים שְׁעַר כ"ד פִּרְשׁ מְאֹמֵר וו"ל

הַזֶּה וְהַשְּׂבַת הַבָּאָה וְשִׁשֵּׁת יָמִים בִּינִיתָם וְכו', וְאַחַר כֵּן בְּשִׁבְתָּ מִמִּילָא זֹכָה לְמַדְרַגָּה

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי (מתוך חֲבַתוֹ לְפָנָיו מוֹנֶה אוֹתָם כָּל שְׁעָה, רש"י) (א א)

חֻלְקַת יְהוֹשֻׁעַ

כִּי יַחֲיִאל יְהוֹשֻׁעַ מִבְּיֵאלָא זִיע"א
בְּרַכַת הַתּוֹרָה לְפָנֶיהָ – הַתְּבוּנוֹת בְּשִׁיכוֹת לְתוֹרָה. בְּרַכַת הַתּוֹרָה לְאַחֲרֶיהָ – הַשְּׂאֲרָת רַשָׁם מֵהַתּוֹרָה

וַיְדַבֵּר וְכו'. רש"י הַקְדוּשׁ ו"ל מִבִּיא הַמְּדָרָשׁ, מִתּוֹךְ חֲבַתוֹ מוֹנֶה אוֹתָן כָּל שְׁעָה. וְלִהְבִּין לְמֵה הַרְמֵז דוֹקָא בְּכָאן. וּבְמִדְרָשׁ (במ"ד א ט) אֵיתָא, בְּשִׁלְשׁ דְּבָרִים נִתְּנָה תּוֹרָה, בְּאֵשׁ בְּמִים וּבְמִדְבָר. וְלִהְבִּין הָעִנְיָן. אֲך' הִנֵּה אֵיתָא (ברכות כא). בְּרַכַת הַתּוֹרָה לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. וְלִהְבִּין, הָרִי מִצּוֹת לְמוֹד הַתּוֹרָה הִיא תְּמִידִית מֵה שִׁיף לְאַחֲרֶיהָ. אֲך' דִּהְנֵה אֵיתָא בְּגִמְרָא (שם לב:). חֲסִידִים רֵאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהֵינן שְׁעָה אַחַת קָדָם הַתְּפִלָּה וְשְׁעָה אַחַת לְאַחַר הַתְּפִלָּה. וְלִהְבִּין הָעִנְיָן נִרְאֶה, כִּי קָדָם הַתְּפִלָּה הָיָה עִנְיָן [לְחֻשָׁב עַל] שְׁפִלוֹת עֲצָמוֹ, לְהַתְּבוּנָן אֵיף הֵם שְׂכִים לְתַפְלָה, וְלְאַחַר הַתְּפִלָּה הָעֵקֶר לְהַתְּבוּנָן בְּמֵה הוֹלָף מֵהַתְּפִלָּה, שִׁישְׂאָר לוֹ עַל חַיֵּי יוֹם יוֹם אֵיזוֹה רַשָׁם.

וְכֵן הָעִנְיָן בְּרַכָּה קָדָם הַתּוֹרָה – לְהַתְּבוּנָן מֵה שִׁיכוֹת יֵשׁ לוֹ לְהַתּוֹרָה, וּבְרַכָּה לְאַחַר הַתּוֹרָה – לְהַתְּבוּנָן בְּמֵה הוֹלָף מֵהַתּוֹרָה, מֵה נִשְׂאָר לוֹ מִלְּמוֹדוֹ, וְזֶה (יבמות קה:). הַמְּתַפְּלֵל צָרִיף שִׁיתָן עֲיָנֵי לְמִטָּה – לְהַתְּבוּנָן מֵה שִׁיכוֹת יֵשׁ לוֹ לְהַתּוֹרָה, וְאַחַר כֵּן 'לְבוֹ לְמַעְלָה' – מֵה נִשְׂאָר לוֹ בְּלֵב.

בְּאוֹר עִנְיָן נִעְשֶׂה וְנִשְׁמַע'
וְזֶה עִנְיָן נִעְשֶׂה וְנִשְׁמַע שְׁאֶמְרוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁמַקְדָּם לְמוֹד הַתּוֹרָה צָרִיף בְּחִינַת נִעְשֶׂה', הוּא עִנְיָן תְּקוּן נִפְשׁוֹ, וְאַחַר כֵּן הוּא נִשְׁמַע' מֵה קָבְלוֹ מֵהַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּאֵהָד לְחַדָּשׁ הַשָּׁנִי (א א)

נַעֲמֵם מְגִדִים
כִּי אֲלֵיעֶזֶר הַלֵּוִי מִשְׂאֲרַנִּיגְרָאד זִיע"א
הַמְּדַבֵּר שִׁיחָה בְּטֵלָה בְּבֵית הַכְּנֻסַת נִתְקַ מֵהַקְדָּשָׁה חֵס וְשְׁלוֹם
או יֹאמֵר וַיְדַבֵּר ה' כו', וְיִרְמֵז עַל הַקְדוּעַ מִדְּבָרֵי חו"ל וְהַפּוֹסְקִים, אֲסוּר שִׁיחָה

לבנימו אבידו בן גדעני (א 8)

אור מלא

רבי ישראל צבי מקוסון זיע"א רמז על זכות הבן לגרם זכות לאביו אחר מותו

נודע אשר ברא מזכאי אבא (סנהדרין קד), אף לאחר פטירת אביו מעולם הנה אמ הבן מתנהג בדרך הישר הרי מופה את אביו בעולם הבא (פנודע ממדרש מפעשה דרבי עקיבא שלמד לכן המת לומר קדיש וכו' העלה את אביו מדין גיהנם).

ויש לרמזו בפסוק זה. לבנימו אותיות לכן ימיו, ורצונו אם יש לו לאדם בן הולך בדרך הימיני שהוא דרך הישר דרך קדשה אשר בשם ימיו יבנה, אז אבידו, נוטריקון אב"י ד"ן, הינו כשדנין את האב בעולם העליון על מעשיו שעשה בעולם הזה, הרי בן הזה גדעני, פרוש גודע ומכרית כל המשטינים והמקטרגים שעל אביו ומזכהו לעולם הבא:

למשפחתם לבית אבתם במספר שמות (א 8)

מעגלי צדק

רבי מנחם מנדל מדענעט זיע"א הטעם שכאשר מתפללים על צרכי גשמייות מזכירים שם האם

הנה המנהג כשמתפללין בעד החולה לרפואה או בשאר ענינים מזכירין שם האם ולא שם האב. יש לפרש הפונה דכתבו הספרים דהאב נותן הצורה והאם החמר, ולכן התפללות על פי רב בעניני החמר בני חיי ומזוני, לכך מזכירין שם האם, אבל בעניני הרוחניות העקר האב. ולכך בענין המספר, שהצרכו לראות בענינים הנוגעים בנפש, צריך להיות על שם האב, במספר שמות, היינו כמו שנגמרו (בראשית ב יט) נפש חי הוא שמו, דהשם מורה על כל תכונתו פנודע, וכאן דוקא לבית אביו, וגם לגלגלתם, שפרשו על הגלגול, שגם זה הצרכו לראות בגלגולים הקודמים, ויש לומר לכך בישאל לבית אבותם ובאמות העולם אחרי האמהות, מטעם הנ"ל, דבישראל העקר הרוחניות, וכן במזכיר נשמות צריך להיות שם האב:

אף את מטה לוי לא תפקד כו' בתוך בני ישראל (א מט)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מפנדיטשוב זיע"א הלויים לא נפקדו כי הם משרשים

בעצמיות השפע

רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה הם אורות, והמשכן הוא מה שהאורות הרוחניות הם מצמצמים במשכן, וישראל הם גם בן אורות התורה, כי כל אחד מישראל הוא אות מהתורה. וכלל הוא, כמו שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים, בן יש תרי"ג אורות שכליות בעברות הבורא, והם נקראים אברים הרוחניים והבורא ברוך הוא משפיע תמיד בהשכליות. ויש אדם שמשגיג רק השכליות, ויש אדם שמשגיג ורואה האף השפע בא מעילת העלות על השכליות. וזהו הוא מראות הנביא, כמו שנגמרו (שמואל א' ט ט) 'כי לנביא היום יקרא לפנים הראה'.

וזהו רמז וזה מעשה המנהיג [וגו'] כמראה אשר הראה ה' את משה בן עשה את המנהיג (להלן טד), ובמלאכת המשכן לא נאמר בן, כי המשכן רומז על השכליות, והמנהיג, רומז על ראיות השפע הוא בכל רגע מעילת העלות על השכליות. וזהו 'כמראה אשר הראה ה' את משה', משה ראה אף השפע בא מעילת העלות על השכליות.

ולכך לא פקד את הלויים בתוך בני ישראל, כי ישראל הם מורים על אורות השכליות ולויים מורים על השפע הבא מעילת העלות על השכליות. ולכך בטהרת הלויים כתיב (שם טז ז) 'והעבירו תער על כל בשרם', כי שערות הם בחינות לבוש והלויים רומזים על בחינה עליונה שהוא בלא לבוש כלל:

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם (א נב)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א 'איש על מחנהו ואיש על דגלו' - אין לאדם לחפץ במעלות חברו עקר האזהרה על סדר מחנה הדגלים הוא יחננו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו וכו', וכתיב 'איש על דגלו באתת לבית אבתם יחננו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחננו' (ב ט), וכן שבח הפסוק אותם אחר כך על זה, כמו שכתוב 'בן חנו לדגליהם וכן נסעו וכו' (שם פסוק ד).

הינו שהעקר שכל אחד צריך לזהר לעמוד על מקומו ולא יחרס את הגבול לכנס לגבול חברו וכו', וזה בחינת גדל האזהרה כמה פעמים קדם מתן תורה 'פן יחרסו אל ה' לראות' (שמות יט כא).

כי צריכין להיות בקי בראות בקי בשוב. וכל אחד ואחד יש לו בחינת רצוא

ושוב לפי בחינתו ולפי הזמן, כי אפלו בבחינת רצוא יש בחינת רצוא ושוב. וכן אפלו בבחינת ונפיק יש בחינת רצוא ושוב. וכן כל אחד נגד חברו, כי בחינת רצוא של זה הוא בחינת ושוב נגד חברו הגדול ממנו.

וצריך כל אחד להיות בקי בהלכה לבלי להרס את הגבול, ובפרט שלא יהיה ודף אחר הפכוד לכנס בגבול חברו בגשמיית. ועל בן הזהירם 'איש על מחנהו ואיש על דגלו מנגד סביב לאהל מועד יחננו', כי כלם צריכין להיות נכונים איש על מחנהו וכו' (ברכת הפירות ה"ה):

ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו (א נד)

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשרנוביל זיע"א על ידי עשית המצות בתמימות נעשים ממילא כל הכונות

כשאדם רוצה לעשות אינה מצוה, בודאי אי אפשר לו לעשות המצוה בכל הכונות והיחודים השכיחים לאותה מצוה, אף כשאדם עושה בלי שום פונה, רק שעושה בסתם פי בן צוה ה', מסתמא נעשה בהמצוה כל הצורך. וזהו דרך הישר שידבק עצמו לאין סוף ברוך הוא בעשית המצוה, ויבקש להקדוש ברוך הוא שיעשה כל הצורך בכונת מצוה זו.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו. רצה לומר שהם עשו המצוה בכונה זו כאשר צוה ה' את משה, רצה לומר פי בן צוה ה' את משה, ובודאי יש בהצווי דברים נעלמים, אף שאנו עושים מה שמטל עלינו לעשות.

ואמר הכתוב בן עשו, שבאמת בעשיתן בכונה זו, גרמו שעשו כמו בן כל הסודות של צווי ה' את משה, כי בן גרמו לעשיתן:

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחננו בני ישראל (דבר אחר 'באתת לבית אבתם', באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאווה ממצרים וכו', רש"י) (ב ב)

הנותן אמרי שפר

רבי ישעיה נפתלי מדינא זיע"א דגלו - דלוג | יש להשתוק ולצפות לקדשה ברשפי אש והתלהבות כמלאכים

או יאמר איש על דגלו באתת לבית אבתם, וכבאור דברי רש"י הנ"ל

צדיק פתמר יפרח וגו' שתולים בבית ה' וגו' (תהלים צב יג-יד), במ"ד ג א) ג ו-ז

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א גדל מעלת השפעת האדם על סביבתו

על הפסוק צדיק פתמר יפרח כארו בלבנון ישגה (תהלים צב יג), מפרש הפעל שם טוב (צוואת הריב"ש סימן קכה) שישנם שני מיני צדיקים: ישנו צדיק שנמשל לתמר, וישנו צדיק שנמשל לארו.

ארו – יש בו מעלות רבות: 'ישגה', הוא חזק, גבוה ונאה, אבל אינו עושה פרות. לאידך, תמר – אין בו מעלות אלו, אבל יש בו מעלה אחרת ועקרית – פתמר יפרח, הוא פורח ומוציא פרות נאים ומתוקים שנותנים פח וכריאות לאדם שאוכלם.

וכן הוא בצדיקים – שכל ישראל הם צדיקים, כמו שנאמר ועמך כלם צדיקים (ישעיה ס כא) – שיש שני דרכים לעבד את הקדוש ברוך הוא:

ישנו צדיק – מבאר הפעל שם טוב – שנמשל לארו, אבל אינו עושה פרות. הוא לומד תורה, הוא מקים מצוות, אבל כל זה לעצמו. הוא אינו משפיע על זולתו. ובכן, אמנם צדיק הוא, ומקבל שכר מהקדוש ברוך הוא – כארו ישגה, חזק, גבוה ונאה – אבל אין זו התכלית שחפץ בה הקדוש ברוך הוא.

התכלית שחפץ בה הקדוש ברוך הוא היא – להיות 'פתמר יפרח' –

לעשות פרות טובים ומתוקים. פלומר: הקדוש ברוך הוא דורש שהאדם יתן מזמנו, מכחו וממצו – שאפשר היה לנצלם לעצמו – ולנצלם כדי להשפיע על יהודי אחר, שאותו יהודי יהיה פנה שהקדוש ברוך הוא יאמר עליו שהוא פרי טוב ומתוק. וכאשר משפיע על זולתו, אזי נקרא 'תמר', שעליו נאמרה המעלה – 'פתמר יפרח'.

פריש זה בפסוק, מסר הפעל שם טוב לתלמידיו ולתלמידי תלמידיו וכו', שאף שאפשר לעבד את הקדוש ברוך הוא גם בדרך הראשונה, וגם אז נקרא צדיק, ויש לו מעלות של קומה, חזק ונוי, אבל לא זהו התכלית והדרך העקרית שדורש הקדוש ברוך הוא. מה שהקדוש ברוך הוא דורש הוא, שלא לקמץ בזמן ובכחות, אלא לתת מהם – ועד לכחות העמקים ביותר של הנשמה – כדי להשפיע על הזולת, על כל הסביבה (ח"ב ע' 557-558):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

באור ענין עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים

יש לדקדק מה ענין אמרו כאן 'ביום דבר ה' את משה'. ותו, שאמר 'תולדת אהרן ומשה' ולא הזכיר תולדות משה רק תולדות אהרן.

ואפשר דבא לרמז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רש"י בראשית ו ט, ע"פ ב"ר ל ו), דעקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, שהמעשים טובים הם התולדות העקריים האמתיים. והיורד לשרשן של דברים יכיר וידע דכן האמת בפעל לא בדמיון, דידוע דכל מצוה שאדם עושה נברא ממנה מלאך אחד, ופשיט דמלאך טוב מאדם, לפיכך הבנים של מעשים טובים מעלים מהבנים הנעשו בפעל.

וזהו מיום שנגרף הקדוש ברוך הוא למשה בסנה, מאותה שעה משה ואהרן היו עסוקים כי אם בשליחות המקום לישראל, להורותם דרך ישרה שילכו בה כדי להתדבק בה' תהפוך ואת המעשה אשר יעשו וילמדם תורה ומצוות, וכל מה שהיו עושים הפל לשם שמים בלי שום פניה, כמו שכתוב ושנוי 'ומשה ואהרן עשו' (שמות יא ט), להגיד שבחם שלא שנו. וזה הענין גדול מכל מצוות ומעשים טובים, הזכות הרבים עדיף, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ה מ"ח), משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, נמצא, המלאכים שנבראו ממעשה אהרן ומשה גדולים משאר המלאכים הנבראים ממעשים טובים אחרים, ומכל שכן שהם גדולים מהבנים הגשמיים הנעשים בפעל.

באור לשון הפסוק על פי הנ"ל

וזהו שאמר ואלה תולדות אהרן ומשה, ומפרש, תדע מה הם התולדות, הם ביום דבר ה' את משה, מאותה שעה שהיו משה ואהרן נשלחים לצרכי ישראל לתקנם, מאותה שעה הם יולדים מלאכים עד יום פטירתם, ואלה הם התולדות העקריים של מעשים טובים שאין אחריהם במעלה, לפיכך אתי שפיר שלא הזכיר כאן תולדות משה, שאינו מדבר בפסוק זה בתולדות בני אדם רק בתולדות מעשים טובים:

הקרב את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו, ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל מועד לעבד את עבדת המשכן (הה"ד

'באתה' באות שמסר להם יעקב, גם בבאור המדרש הנ"ל (במ"ד ב א) כשנגלה וכו' וראו המלאכים עושים דגלים מיד נתאוו לדגלים, היא על דרך הנאמר 'ודגלו עלי אהבה' (שה"ש ב ד), אל תקרי 'ודגלו' אלא 'ודלגו' עלי אהבה.

כי האדם צריך להיות בכחינת הולף - לדלג ממדרגה למדרגה - דוגמת המלאכים שהם עומדים ומצפים תמיד להתעלות ברום המעלות, ודוגמת זה בעת שאנו אומרים קדוש קדוש קדוש, שאומרים המלאכים, אנו דולגים להראות על גדל התשוקה והחשק שאנו מקדשים עצמנו בקדשות המלאכים שמתאווים לעלות יותר ויותר.

וזהו האות שמסר להם יעקב, הוא מדת האמת, הינו להבין כי אין תכלית וסוף לעבודת וקדשת הבורא, וצריך האדם להיות תשוקת אהבה וחשק קשורה בנפשו בעבודת אהבה עזה רשפי אש להתקדש עצמו בכל פעם יותר ויותר.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו הנרמז גם בן באמרו באתה לבית אבותי, הוא מלשון אב"ת, לרמז על האמור, וזהו הענין שהתאוו ישראל לדגלים, ודוק:

דגל מחנה יהודה וגו' (ב א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

סדר מחנות בני ישראל כנגד המרכבה של מעלה

הנה ארבעה דגלים הם: ראש הדגל הראשון 'יהודה, וראש דגל השני 'ראובן, וראש דגל השלישי 'אפרים, וראש דגל הרביעי 'דן, ראשי תבות שלהם 'אדיר', לרמז 'אדיר במרום ה'' (תהלים צג ד), להורות עד כמה הגיעה מעלתן של ישראל לפני מלך המלכים המלכים הקדוש ברוך הוא, שלא זו מחפץ עד שעשאם מרכבה ממש כמרכבה של מעלה, וזהו 'אדיר במרום ה'', דהינו מה שעשה אדיר למעלה, עשה למטה.

ועוד, דריש בה לבני ישראל עצמם עשאם אדיר, להם לבדם נתן עז גדלתו והדרו, כמו שנאמר (דברים לג ט) 'אשריך ישראל מי כמוך', וכמו שנאמר (דברי הימים א יז כא) 'ומי כעמך ישראל', וכמו שנאמר (ישעיה ט ב) 'הגדלת הגוי לו הרבית' וגו':

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (א ב)

זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים (ד ה)

דברי אמונה

רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א גדל מעלת התקבוצות והתחזקות בחבורה

אפשר לפרש על פי מה שמוכא בספר לקוטי אמרים תנ"א (אגרת הקדש כג) ובספר נוצר חסד מהגאון הקדוש מקמארנא זצ"ל (אבות פ"ו סוף ד"ה אחרות השמיני) וזה לשונו: כי אלו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפל עליו אימתי ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו עד שהיה מתבטל ממציאותו לגמרי, עד כאן לשונו.

והכונה הוא כשמתקבצים ביחד להתחזק בעבודת ה' ולחשב דרכים ועצות איך להתחזק בעבודת השם יתברך. והנה 'קהת' רומז על אספה כמו שכתוב (בראשית מט ע' ו'לו יקהת עמים ופרש רש"י אספת עמים. וזהו זאת עבדת בני קהת באהל מועד, דהינו שזו העבודה של אספת חברים שמתוועדים יחד, אהל מועד הוא מלשון התוועדות להתחזק בעבודת השם יתברך, הוא בבחינת קדש קדשים, ולכן אין שום מלאך ושרף יכול לעמד במחצתם מתמת גדל הקדשה.

וזהו חזיק גדול להתאמץ להשתתף באספות וקבוצים שמדברים דבורי התחזקות עצות ודרכים בעבודת השם יתברך ומי שמחסר הקבוצים אין לו שום השגה מה שהוא מפסיד:

ר"ח סיון

לב דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א בימים אלו נמסרו לישראל סודות וענינים נפלאים

וזאת מצאנו לחד מקמיא רבנו בעל המכתם ז"ל אמר מר כי אין ספק שבימי הפרישה נמסרו להם סודות וענינים נפלאים שהיו מועילים מאד ליחיד סגלה, וזהו שאמרו (הגדה של פסח) אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו, זהו תנן דבריו ז"ל.

ואם פן אם יתעורר האדם בימים האלו נצב על הקושרים, קשר של קימא, בענוה ובאחדות והשתדלות להבין התורה לפני מדרגתו, אין ספק דשעתא קימא ליה יעשה לו סגלה יותר ויותר משאר ימים (פרק לא):

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א הכנה על ידי עמל בעבודות ולא שיחפש להשיג אור

בראש חודש סיון דבר הרבה מהקנת חג השבועות הקדוש, ואמר כי יש כמה אנשים שנכשלים בזה שמחפשים קדם להשיג חיות ואור, וכשרואים שאין זאת עמם נופלים ומערבבים בלבם, אבל האמת אינו כן, רק צריך לעמל בעבודות וזאת יבוא לו ממילא (לר"ח סיון):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א מראש חודש סיון עד שבועות צריך לקרות בפסוקי התורה השירים לאותו יום כדי להמשיך הקדשה שמתגלה ביום זה

ולזה צריך כל אדם כשפא ראש חודש סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדשה שנתגלה ביום זה. וזהו שפרש רש"י שהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנם, דהינו שבאמת נתגלה כל דבר בעתו כמו שכתוב באו מדבר סיני, רצה לומר שעשאו עצמם כמדבר הזה שהוא ריק ואין בו שום דבר טוב. גם הם חשבו עצמם כמדבר שלא התחילו בעבודת ה' כלל:

לקט עני

רבי משה מקוסוב זיע"א דברים נוקבים על ההכרח לערוך הכנה בכל לב ונפש לקראת הארת החג

בינו נא זאת בני אל חי, כי לא בפתע פתאום, תתנוצץ לקראתנו אור קבלת התורה ביום העצרת, ולא בקריאת הפרשה מן השפה ולחוץ ושמחת החג במצות אנשים מלמדה, יתחדש רוח נכון בקרבנו, הלוזה יקרא קבלת התורה, יום תקון כל העולמות. לא כן אתי, כי אם בזאת יתעלה המתעלה ביום הקדוש והנעלה, השכל וידוע במה יכשר לגשת אל הקדש, לזכות לאור באור החיים, ובטרם בוא יום ה' הגדול יכין את עצמו לקראת אלקיו, וטהר נפשו ורוחו מכל חלאת וזהמת נחש עקלתון, ויהיה לבו פנוי רק לשמיעת הדברות, בהגלות נגלות קול ה' חוצב להבות אש דת, והדברים שמחים כנתינתם מסיני.

וכמו דאמרו ז"ל (שבת קמ"ו) דבקרבתם לפני הר סיני כבר פסקה זהמתן, ונפשם צפה בהשגתה למעלה, עד כי השיגו

את התורה טרם שנתנה, ולזה יכלו לומר נעשה ונשמע. כן גם אנחנו פה היום, עלינו לטהר ולזכך נפשותינו מכל טמאה ושקוץ משמם, עד אשר נוכל להתקרב בנפשות נקיות ומלבנות, ותפסק הזהמא קדם קבלת התורה וכו'.

וראשית הכל יתפשט עצמו מן הפגדים הצואים, מדות הרעות, כי אין לבוא אל המלך בלבוש שק ובכלויי הסחבות וסמרטוטי כלמי, והתורה לא תשפן אלא בריקן ממדות רעות, וילביש עצמו מחלצות במדות טובות, כאשר כבר באר הרב חיים וויטאל ז"ל בספר שערי קדשה, כי המדות הם יסוד כל התרנג מצות:

דרך המלך

רבי קלונימוס קלמיש מפסיצנא זיע"א שמחה ותשוקה מלאים בחרדה ליום קבלת התורה המתקרב וכו'

איש הישראלי כשמוכיר את עצמו שיום קבלת התורה מתקרב וכו', שבו תלוי כל התקשרותו לר' יתברך, בלא תורה אין חיים, ומי שחי בלא תורה ומצוות חיים של זהמה, חיים הגורעים מלא חיים הוא, רק זה היום שקוינו לו הוא יום קבלת התורה שבו נעשים יהודים בתורה ומצוות, חיים של טהרה, חיים שאיש הישראלי מקשר בהם באלקים בעולם הזה ובעולם הבא, והוא בחינת אטיל עמכם בגן עדן (רש"י ויקרא כו יב).

הכל תלוי ביום של קבלת התורה. ומה מאוד גדלה שמחתו וחרדתו של האיש ליום הזה, שמח הוא עליו שבא, ומפחד הוא שלא יעבר עליו לבטלה חס ושלוש ואז בכל השנה ירגיש את פגמיו, כי גם בשבועות יש יצר הרע, ואם לא יפתהו למעשים ומחשבות מגנות יפתהו לבטלה בלא התאמצות ובלא שמחה והתקדשות. והיו נכנים וכו' וכבסו וכו' (שמות יט י"א).

ובהתשוקה והחרדה שיש לאיש הישראלי קדם קבלת התורה בזה מקדש עצמו לקבלת התורה. וזה גם רמז הספירה, חוץ מהסודות פשוט להזכיר בכל יום שחג השבועות קבלת התורה מתקרב (פרשת במדבר):

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א כפי ההכנה יכולים לקבל מהיום טוב

ימים אלו הם הכנה לקבלת התורה, ויום טוב זה צריך ליטור הכנה משאר

מאד מדרף התורה, כְּאִשֶּׁר שָׁב לֵה' וּמִתְחַרֵּט
עַל חַטָּאֵיו, יֵשׁ בְּכַחוֹ לְחֹזֵר וּלְדֹלֵג אֵלָיו
יִתְבַּרֵּךְ, וּבְרַגְעַ נְתִיבָהּ לְהִיּוֹת קְרוֹב וְאֹהֵב
לְמִקּוֹם.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמַב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת תְּשׁוּבָה
(פ"ו ה"ג), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: הַתְּשׁוּבָה מְקַרְבֶּת
אֶת הַרְחוּקִים, אֲמַשׁ הִיָּה זֶה שְׁנֹאוֹי לְפָנָי
הַמִּקּוֹם, מְשַׁקֵּץ וּמְרַחֵק וְתוֹעֵבָה, וְהַיּוֹם הוּא
אֹהֵב וְנִחְמָד קְרוֹב וְיָדִיד. אֲמַשׁ הִיָּה זֶה
מְבַדֵּל מֵה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ', וְהַיּוֹם הוּא
מְדַבֵּק בְּשִׂכְנֵיהָ וְכוּ' עַן שָׁם, [וַיֵּשׁ לְעַיִן
שָׁם עוֹד בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְדוּשׁ בְּאַרְיֹכוֹת, פִּי
הַעוֹסֵק בְּרַמְב"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה, זוֹכֵה לְבוֹא
לְיַד תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְאַמְתִּית].

באור 'יש קונה עולמו בשעה אחת'

וְכֵן פָּרְשׁוּ בַּסְּפָרִים הַקְדוּשִׁים בְּמַה שֶׁאָמְרוּ
חַז"ל (ע"ז י'): יֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ בְּשִׁעָה
אֶחָת, כִּי תִבֵּת 'שְׁעָה' הִיא מְלִשׁוֹן הַכְּתוּב
'וְאֵל קִיָּן וְאֵל מִנְחָתוֹ לֹא שְׁעָה' (בראשית ד'
ה'), וְזֶהוּ יֵשׁ קוֹנֵה עוֹלָמוֹ 'בְּשִׁעָה אֶחָת',
שֶׁעַל יְדֵי פְנֵיהָ אֶחָת, 'מֵיט אֵיִן קָעַר'
שֶׁהָאֲדָם פּוֹנֵה אֵל ה' וְשָׁב אֵלָיו, יִכּוֹל לְתַקֵּן
מַעֲשָׂיו וְלִקְנוֹת עוֹלָמוֹ.

באור 'כרחק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו'

וְכֵן פָּרְשׁוּ בַּפְּסוּק 'כְּרַחֵק מִזְרַח מִמְּעַרֵב
הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ' (תהלים קג'
ב'), שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן כַּח בְּיַד הָאֲדָם
שֶׁיִּכּוֹל לְהִרְחִיק מֵאִתּוֹ אֶת פְּשָׁעָיו בְּרַגְעַ
אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁהָאֲדָם יִכּוֹל בְּרַגְעַ אֶחָד לְהַפְּךָ
פְּנָיו מִצַּד מִזְרַח לְצַד מַעְרָב, בְּן יִכּוֹל בְּרַגְעַ
אֶחָד לְחֹזֵר לְדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים, וּמִיַּד הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ.

וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
'וְדִגְלוּ עָלַי אֲהַבָה' (שה"ש ב' ה'), שֶׁאֹהֵב
לְפָנָי הַמִּקּוֹם עַנְיָן הַדְּלוּג שֶׁקָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל
בַּעַת מִתֵּן תּוֹרָה, כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
כְּבִיכּוֹל אוֹהֵב כְּאִשֶּׁר הָאֲדָם מְדַלֵּג אֵלָיו
מִמְּרַחֵק רַב, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַרְבּוֹ
אֵלָיו בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּמַעֲלֵהוּ לְמִקּוֹם אֲשֶׁר
אָף צְדִיקִים אֵינָן יְכוֹלִים לַעֲמֹד שָׁם, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (ברכות לד') מְקוֹם שֶׁבַעֲלִי
תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין אֵינָן צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִים
לַעֲמֹד שָׁם:

את השם יתברך

את כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ (ד' כו').
הָאֲדָם לְפִי טְבֵעוּ מְלֵא תְרוּצִים תְּמִיד
עַל שֶׁמְחַסֵּר וּמְמַעֵט בְּעַבֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ
מִשׁוּם כַּמָּה סְבוֹת הַקְשׁוּרוֹת בְּעַצְמוֹ וּבְכַנֵּי
בֵּיתוֹ, כְּגוֹן שֶׁפָּרַנְסָתוֹ דְּחֻקָּה וְכַדוּמָה.
אֲבָל תּוֹרָה הַקְדוּשָׁה דוֹרְשֶׁת מִמֶּנּוּ **את**
כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם – עִם כָּל מַה
שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּאֲדָם בְּהִנְהִיגְתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעָבְדוּ –
יֹסִיף לַעֲסֹק בְּעַבֹדָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִתּוֹךְ מַצָּב
זֶה גּוֹפֵן.

כִּי אֵינָן שׁוֹם תְּרוּץ בְּעוֹלָם לְהַתְחַמֵּק מִלַּעֲבָדוֹ
יִתְבַּרֵּךְ כְּכֹל לֵב וְנַפְשׁ בְּשׁוּם זְמַן, הֵן
כְּשֶׁהִנְהִיגְתוֹ יִתְבַּרֵּךְ אִתּוֹ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהֵן
לְהַפְּךָ חֶסֶד וְשְׁלוֹם. בְּעַנְיָן זֶה צָרִיף אִישׁ
יִשְׂרָאֵל לְהַתְאַזֵּר בְּאַמּוּנָה חֲזָקָה כִּי יִכּוֹל
יִכּוֹל, דְּלֹא יִתְכַּן שֶׁהַמְּלִיךְ יִשְׁלַח אֶחָד
מִמְּשֻׁרְתָיו אֶל חֲזִית הַמְּלַחֲמָה מְבַלֵּי שְׂמִתָּן
לוֹ כִּלְיָ זַיִן וְכֹל הַתְּנָאִים הַנִּדְרָשִׁים לְזֶה:

עבודת עבודה

רבי מטוולם פייט מטאהט זייע"א
בכל עת יכול כל אדם להתהפך ברגע
אחד ולהדבק בה' והשם יתברך מקבל
תשובתו | באור ענין הדגלים

בְּדַבְרֵי הַמְּדַרְשׁ הַנ"ל אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל אֲלוֹאֵי
כֶּף אָנוּ נַעֲשִׂים דְּגָלִים כְּמוֹתֵן (במד"ד'
ב' א'). לְבָאָר הָעַנְיָן מַה שְׁנִתְאַוּוּ יִשְׂרָאֵל
לְחַנּוּת דִּיִּיקָא בְּדֶרֶךְ זֶה. כִּי תִכְלִית הַרְמַת
דְּגָל הִיא, כִּי אִם אֶחָד יִתְעַהַב מִדְּרָכּוֹ וְיִאֲבֹד
מִן הַשְּׂמִירָה שֶׁהֵלֶךְ בָּהּ, יִבִּיט עַל הַדְּגָל
שֶׁנִּרְאָה עַד לְמַרְחֹק, וְעַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל
לְחֹזֵר וּלְשׁוּב לְמִקּוּמוֹ. וְלִכְךָ נִקְרָא 'דְּגָל'
שֶׁהוּא כְּאוֹתִיּוֹת דְּלוּג, שֶׁעַל יְדֵי הַדְּגָל יִכּוֹל
לְחֹזֵר וּלְדֹלֵג לְמִקּוּמוֹ, אָף אִם נִתְרַחַק מִשָּׁם.
וְאֵל בְּחִינָה זֹאת נִתְאַוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעַת
שֶׁקָּבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה, כִּי אָף כְּאִשֶּׁר
חֶסֶד וְשְׁלוֹם יִחַטְּאוּ וְיִתְעוּ מִדְּרָךְ ה', יֵהָא
לָהֶם כַּח לְחֹזֵר וּלְדֹלֵג אֵל ה', זִיף צוּרִיקָאפֶּן
צוּם אֵיִיבְעֶרְשָׁטֵן. וְעַל זֶה הִישִׁיבֵם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, חַיִּיכֶם שְׂאֵנִי מִמְּלֵא מְשָׁלוֹתֵיכֶם,
שֶׁנִּשְׁבַּע לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתֵן לָהֶם
כַּח זֶה, כִּי אָף כְּאִשֶּׁר בֵּר יִשְׂרָאֵל נִתְרַחַק

מִיָּם טוֹבִים, וְכִפִּי הִקְנָה בְּן יְכוֹלִים לְקַבֵּל,
וְזֶה דְאִיתָא (שבת פ"ה). הוֹסִיף מִשָּׁה יוֹם אֶחָד
מִדַּעֲתוֹ, שֶׁהַגִּידִל וְהִרְחִיב אֶת הַהִקְנָה וּבְכַח
זֶה יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַהִקְנָה.

הארת היום טוב צריכה להשאר למחרתו

כְּתִיב 'לֶךְ וְגו' וְקִדְשָׁתֶם הַיּוֹם וּמְחַר' (שמות
ט"ו), הֵינּוּ שֶׁהַקְדוּשָׁה תִשָּׂאֵר אָף
לְמַחֵר. כְּתִיב וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין נִמְשַׁל
כְּבַהֲמוֹת נְדָמוֹ' (תהלים מט יג), וְאִיתָא בַּסְּפָרִים
דְּקָאֵי עַל הָאָרֶה שֶׁהָאֲדָם מְשִׁיג וְאִינָה
נִשְׁאֲרַת בְּאֲדָם לְמַחֲרָתוֹ, וְאִיתָא בַּמְדַּרְשִׁים
'וְאָדָם בִּיקָר בַּל יִלִּין' עַל שֶׁעַת מִתֵּן תּוֹרָה
שֶׁאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

לכל אור יש הסתר

כְּתִיב 'בַּל יִלִּין' (שם), 'וְלֹא יִבִּין' (שם פסוק
כ"א), וְשִׁנְיָהֶם אֶמֶת, בֵּינָה הוּא מְבִיֵן
דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, הֵינּוּ שֶׁבְּדָבָר אֶחָד שֶׁל
הַתּוֹרָה נִמְצָא חִיּוּת הַכֹּל. וְזֶה 'לִילוֹ עִמּוֹ'
(שבת פ"ה), 'שִׁלִּילָה' הַפְּנִינָה לְהַסְתֵּר, שֶׁלְכָל
אוֹר יֵשׁ הַסְתֵּר כְּנִגְדּוֹ, וְכְתִיב 'יוֹם לְיוֹם
יִבִיעַ אֲמַר וְלִילָה לְלִילָה יִחְנֶה דַּעַת' (תהלים
ט"א), דַּעַת זֶהוּ הַמְפִּיר אֶת בּוֹרְאוֹ (במד"ד י'
א), 'וְלִילָה לְלִילָה' שֶׁעַל יְדֵי הַהַסְתֵּר מִתְבַּרֵּר
יֹתֵר כְּבוֹד אֵל.

השבת היא הקנה לקבלת התורה

הוֹסִיף מִשָּׁה יוֹם אֶחָד מִדַּעֲתוֹ, שֶׁשֶּׁבֶת
הִיא גַם בֵּן הַקְנָה לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה,
כְּדִאִיתָא בְּמִכְלִילָא (פרשת בחודש ב') וְשִׁמְרַתֶם
אֶת בְּרִיתִי (שמות ט"ה) זֶה בְּרִית שְׁבֵת, מִשָּׁה
רַבְּנּוּ נִתֵּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֵת בְּעוֹדֶם
בְּמַצְרַיִם כְּדִאִיתָא בַּמְדַּרְשׁ, וְזֶהוּ 'שְׁמַח
מִשָּׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ' (שחרית לשבת), וְלִכֵּן
הוֹסִיף יוֹם אֶחָד - בְּכַדֵּי שְׁנִיתֵי הַתּוֹרָה
תְּהִיָּה בְּשֵׁבֶת, וּבְכַמְרָא (שבת י') לֶךְ וְהוֹדִיעֶם
שֶׁקָּאֵי לְתַמִּיד, שְׁגַם פִּיּוֹם מִשָּׁה רַבְּנּוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם מוֹדִיעַ הַמִּתְנָה טוֹבָה:

חזק ונתחזק

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זייע"א
בכל מצב שהאדם נמצא ביכלתו לעבד

אוצרות גאוני הדורות

אֶת רֵאשׁ" וְגו', בְּהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי רַבֵּי
יְהוֹנָתָן אֵיִיבִישׁיץ בַּסְּפָרוֹ 'תְּפַאֲרַת יְהוֹנָתָן'
(פר' נשא), שֶׁבָּאָר אֶת הַטַּעַם שֶׁמִּתְיַחֲסִים
יִשְׂרָאֵל אַחֵר הָאֵב, וְכַנְאָמַר "לְמַשְׁפַּחְתֶּם
לְבֵית אַבְתֶּם", שֶׁלֹּא כְּאִתּוֹת הָעוֹלָם
שֶׁמִּתְיַחֲסִים אַחֵר הָאֵם (ע"י סנהדרין נח. ויבמות

דברי מרדכי

רבי מרדכי סג"ו זצ"ל
ישראל מעל המזל ומטעם זה יצאו
ממצרים קדם הזמן
נִרְאָה לְבָאָר אֶת סְמִיכוֹת הַפְּסוּק "לְצַאתֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר", לַפְּסוּק "שָׂאוּ

וְיִדְבַר ה' אֵל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהָל
מוֹעֵד בְּאֶחָד לְחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית
לְצִאתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר. שָׂאוּ אֶת
רֵאשׁ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתֶּם
לְבֵית אַבְתֶּם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגֻלְתֶּם
(א-ב)

הם, כמו משה, סרבו בטענה שיש בישאל ובאלה גדולים וחסובים מהם. ובא הפסוק לפרש, שמשא ואהרן משכו אותם בדברים, הינו שאמרו להם ששמותיהם מורים את טיבם ואת מעשיהם, שהם ראויים להתמנות לנשיאים. וזו פונת הפסוק "אשר נקבו בשמות", הינו ששמותיהם כשמות אבותיהם, ששמותם היו מורים על טיבם ועל מעשיהם, וכנאמר "וייתלדו על משפחתם לבית אבתם". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

בני נפתלי תולדתם למשפחתם לבית אבתם
(א מב)

שער הפסוקים

רבי חיים ויטאל זצ"ל

בפקידת עם ישראל היו נרשמים בפנקסים

יש לדקדק, מדוע רק אצל נפתלי נאמר "בני", ואלו בשאר השבטים נאמר "לבני", כמו "לבני שמעון" (במדבר א, כב), "לבני גד" (שם, כד) וכן בכלם.

ונראה לבאר, שכדי לפקד את בני ישראל, היו סוכבים במחנה ישראל מאהל לאהל, ושואלים כמה נפשות יש באהל הזה ומאיה שבט הוא, וכך רשמו את כל השבטים בערבו. ואחר כך היו מבררים את שמות בני ראובן מתוך הפנקס ההוא, ומוחקים אותם משם וכותבים אותם בפנקס אחר, ואחר כך מבררים את בני שמעון ומוחקים אותם, וכותבים אותם אחר בני ראובן, וכן על זה הדרך. וכשסיימו להעתיק אחד עשר שבטים לא הצרכו להעתיק את בני שבט נפתלי, שהרי נשארו מבררים לבדם.

ולכן בכל השבטים נאמר "לבני", שפרושו שהיה הקורא בפנקס הראשון אומר לסופר 'פלוני בן פלוני תחברנו לחלק בני ראובן, וכן בשאר השבטים, אבל הנשארים באחרונה היה אומר לסופר, אלו הנשארים כלם הם "בני נפתלי". (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אך את משה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל
(א מט)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

הטעם שנמנו הלויים בפני עצמם

פרש רש"י ז"ל כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו, דבר אחר צפה הקב"ה שעתידה לעמוד גזרה על כל הנמנין וכו' אמר אל יהיו אלו בכלל. אפשר לומר דשני הטעמים שכתב רש"י מרמזים בפסוקים

ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הנהן כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון. וזהו ואתכם יהיו איש איש למטה, רצה לומר ממספרכם יהיו שנים אלו ולא יותר. ואמר איש ראש לבית אבתיו הוא, רמז שאחד מן השנים יהיה ראש כל שבטי ישראל, שהוא יהושע שהיה כמו מלך במקום משה רבנו ע"ה.

ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות. ואת כל העדה הקהילו באחד להודיע השני ויתלדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבו עשרים שנה ומעלה לגלגלתם
(א יז)

פלי פסוק

רבי שלום אביחצירא זצ"ל

שמות הנשיאים הורו שהם ראויים להתמנות

מוכא ב'פסיקתא זוטרתא' (לקח טוב), 'מלמד שמשכן בדברים'. ויש לדעת, מה הם אותם 'דברים' שאמרו משה ואהרן כדי למשף את שנים עשר הנשיאים.

ונראה בהקדים את דברי רש"י (שמות ד, ט), 'למדנו שכל שבעה ימים היה הקב"ה מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו וכו', שלא היה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו, שהיה גדול הימנו ונביא היה.

עוד יש להקדים את המוכא בילקוט שמעוני (ישעיהו רמז תמט), 'אלו זכו

הדורות, היה הקב"ה קורא שם לכל אחד ואחד, ומשמו היו יודעים את טיבו ואת מעשיו, וכן אתה מוצא במצרים, "אלה משפחת לוי משפחת הלבני" (במדבר כו, נח) על שם טיט ולבנים, "משפחת השמע" (שם ג, כא), ששמע הקב"ה את תפלתם, "משפחת החברני" (שם כו, נח), שנתחברה להם שכניה. אמרו רבותינו, כשהיה רבי מאיר רואה אדם, היה למד שמו, ומשמו היה יודע את מעשיו. והוא שם, שהזהיר את תלמידיו מאדם ששמו 'כידור', ואכן, התגלה שהוא גנב. ולמד זאת מהפסוק "כי דור תהפכת המה" (דברים לב, כ).

עוד יש להקדים את המוכא במכילתא דרבי ישמעאל ('מסכתא דפסחא' פרשה

ה), 'ומנין שלא שנו שמם? כשם שמיחוסם בירידתם, שנאמר "ראובן שמעון לוי ויהודה" (שמות א, ב), כך מיחוסם בעליהם וכו', ואומר "וייתלדו על משפחתם לבית אבתם" (במדבר א יח).

ומעתה, תובן פונת הכתוב "ויקח משה ואהרן את האנשים האלה", כדי שיקבלו על עצמם להיות נשיאים, כי גם

שהוא על פי הידוע לחכמי המזלות, כי מזלה של האם הוא שמשפיע על הילדים, ואלו מזל האב אינו משפיע כלום. ואם כן, בני נח שהם תחת שליטת המזלות, הם מתחסיים אחר האם שמזלה משפיע עליהם, אך ישראל שהם למעלה מהמזל (עי' שבת קנז), הם מתחסיים אחר האב.

עוד יש להקדים את מה שכתב בספר 'דברי דוד', שגזרת ה' לאברהם בכרית בין הבתרים "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה" (בראשית טו, יג), הנה על פי המזל בלבד, ומה שהשתעבדו רק מאתיים ועשר שנים, הוא בגלל שלבסוף הגביה ה' את ישראל למעלה מהמזל, ובכך שדד את המערכות והוציאם קדם הזמן. ומטעם זה, סרב פרעה לשלח את ישראל, כי סבר שישאלהם הם כשאר האמות, שמנהגים על פי המזל.

וכנה יובנו דברי הפסוק "וידבר ה' וגו' בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים" קדם הזמן, והטעם לכך הוא, בגלל שעם ישראל עתידים להצטוות "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם", ולא כשאר האמות שמתייחסים אחר האם, וזאת בגלל שעם ישראל הורם למעלה מן המזל, ומטעם זה לא היו מקרחים להשלים במצרים את ארבע מאות השנים, שהיו מחזיבים בהם על פי המזל.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

במספר שמות כל זכר לגלגלתם
(א כ)

מגלה צפונות

רבי אליהו הכהן זצ"ל

קורות האדם רמוזים בשמו

רמז כאן שכל גלגוליו וקורותיו העתידיים לעבר על האדם כלם רמוזים בשמו ובמספר שמו. וזהו במספר שמות, כלומר במספר השמות של כל אחד ואחד, רמז בו כל זכר הגלגולים העתידין לעבר עליו.

ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא
(א ד)

שמן הטוב

רבי שלמה אוהב זצ"ל

זכית יהושע וכלב להכנס לארץ ישראל

רמז להם פה כי מכל הפקודים האלה של משה ואהרן לא נכנסו לארץ ישראל אלא שנים, והם יהושע וכלב בן יפנה, כמו שאמר הכתוב בפרשת פנחס (במדבר כו טו-טז)

אך על זה קשה למה דוקא מתו נדב ואביהו ולא אלעזר ואיתמר, לזה אמר וימת נדב ואביהו בהקריבם אש זרה, ונמצא שהנה גם בהם חטא מלבד חטא אביהם, ולכך מתו הם דוקא.

מגזן קטני הלויים

לויית חן

רבי ארנה יהודה לייב ב"ר שמואל גרשון זצ"ל
במגזן הלויים שהיה על פי ה' לא היה
בו ספק נפלים

פקד כל בכר זכר לבני ישראל מבו חדש ומעלה (ג טו). פרש רש"י משיצא מכלל ספק נפלים. בספר מנחת יהודה טרח לתרץ בדבר רחוקה למה שנה רש"י בפרושו, דגבי מגזן בכורים מבו חדש נקט משיצא מכלל ספק נפלים, ולעיל (ג טו) גבי מגזן הלויים 'מבו חדש' נקט משיצא מכלל נפלים.

ונראה לי פשוט שרש"י כתב זה בדקדוק גדול, לפי דלעיל גבי מגזן הלויים פתיב (שם טו) 'ויפקד אתם משה על פי ה', פרש רש"י והוא מדרש רבה, אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מגזן יונקיהם, אמר לו הקב"ה עשה אתה שלף ואני אעשה את שלי, הלך משה ועמד על פתח האהל, ובת קול יוצאה מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל זה, לכך נאמר 'על פי ה'.

ואמר המדרש רבה פרשה זו (ד טו), דמגזן תינוקות הלויים היה על פי ה' דנאמר גביהם 'על פי ה', אבל לא מגזן הבכורים, שהרי לא נאמר בהו 'על פי ה'. ואם כן במגזן הלויים שהיה על פי ה', על פרוץ לכך היה מגזןם מבו חדש כדי שיצאו מכלל נפלים ודאיים שהיה אז בין תינוקות הלויים, דבשביל לצאת מידי ספק נפל אטו מי איכא ספיקא קמי שמיא, אבל מגזן הבכורים שלא היה על פי ה' היה צריך למנותם מבו חדש אף כדי לצאת מן ספק נפל.

חלקי אבנים

רבי דוד לידא זצ"ל

בשבטו של לוי לא היו כלל נפלים

הנה מגזן ישראל היה מבו עשרים שנה ומעלה לטעם המבאר, ובהיות שבכורי ישראל נתמנו מעת צאתם מארץ מצרים להיות לגיון של מלך, וכדאי לגיון של מלך להיות נמנה לכבודו תכף ומיד כשהוא ראוי למגזן, והינו תכף פשיצא מספק נפל, וזהו מבו חדש ומעלה.

בשבת ויום טוב או בכל עתות הפנאי לבוא לבית המדרש ללמד שם שזהו עקר התכלית, ואל המטרה הזאת יצאו ממצרים. והדבר הזה היה להם לעינים בכל הדרך הגדול הזה שהניעם במדבר כדי שישרש בלבם עמק, זאת היא פונת הרחקת הדגלים מאהל מועד וכל הסדר הזה.

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (ג א)

מחשבת מרדכי

רבי מרדכי בנעט זצ"ל

אלעזר ואיתמר נקראו תולדות משה לפי שנצלו ממותה מכח תפלתו

רש"י: 'ואלה תולדת אהרן ומשה' ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו. וקשה הלא משה למד תורה עם כל ישראל, ולמה פרט דוקא בני אהרן.

ואפשר עוד לפרש על פי מה שכתב רש"י על פסוק (דברים ט ט) 'וגם באהרן התאנף ה' מאד להשחיתו', אין השחתה אלא כלוי בנים, ואתפלה גם בעד אהרן והועילה תפלתו לכפר מחצה, מתו שנים ונשארו שתיים.

ולפי זה כף פרושו, ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני, והלא ידוע כל מקום שנאמר 'דבר' הוא לשון קשה, כמו 'דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות' (בראשית מב ז), רצה לומר ביום דבר ה' את משה קשות להשמיד את אהרן, וזה היה בהר סיני כשעשה אהרן את העגל.

ומכח תפלתו של משה נשארו שנים ומתו שנים, ולכך נקראו תולדות משה, כמו שמצינו (ר"ה יח) גבי רבי יוחנן בן זכאי שהיתה משפחה אחת בירושלים והיו מתים בני י"ח שנים, אמר להם רבי יוחנן בן זכאי לכו ועסקו בתורה ורחיו וכו', והיו קוראין אותם יוחנן על שמו, קל וחמר משה שמכח תפלתו נשארו שנים שיהיו נקראים על שמו של משה.

וזה שאמר נדב ואביהו אלעזר ואיתמר, קשה למה מנה נדב ואביהו הלא כבר מתו, ולא היה לו למנות רק החיים ולא המתים, אף לפי שאמר ואלה תולדת אהרן ומשה, לכך מנחס נדב ואביהו לבני אהרן לפי שבחטאו מתו, ואלעזר ואיתמר לבני משה שהצילם ממות על ידי תפלתו.

אלו, דהנה לשון פקידה יש לו שני מובנים, כפשוטו לשון מגזן, וגם לשון ענש כמו 'ביום פקדי ופקדתי' (שמות לב לד).

וזהו שאמר והלויים לא התפקדו בתוכם דהינו שלא נמנו בין כל ישראל, והטעם בזה, חדא אף את משה לוי לא תפקד ותפרש פקידה בלשון ענש, דהינו שלא יענשו בכלל הנמנים, והשני ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל, דכדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לעצמו ולא בתוך בני ישראל.

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו

(ב ב)

קהלת יצחק

רבי יצחק רייטבוך זצ"ל

עפר זמן למוד התורה הוא בשבת

רש"י ז"ל פרש וזה לשונו: 'נגד מרחוק מיל' כמו שנאמר ביהושע (ג ד) 'אף רחוק יהיה ביניכם ובניו כאלפים אמה', שיוכלו לבוא בשבת, עד כאן. והוא ממדרש רבה פה (ב ט).

ונוכל לומר הטעם בזה כן, דאיתא במדרש מובא בטור (אור"ח סי' רצ) וזה לשונו: אמרה תורה לפני הקב"ה, רבוננו של עולם כשיבנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה לשהו ואני מה תהא עלי, אמר לה יש לי זוג שאני מווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסק בך, עד כאן, עין שם.

והנה זאת ידוע שתכלית יציאת מצרים היתה כדי שיפנסו לארץ, כמו שאמר שמו ותעלה למשה רבנו ע"ה בפעם הראשון כשנאצה אליו (שמות ג ו) 'ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים וגו' וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש וגו'. ותכלית כניסת הארץ היתה כדי שיעסקו בתורה ומצות, ועקר עסק התורה הוא בשבת ויום טוב, דאז הם בטלים ממלאכתם ויש להם פנאי בדברי המדרש הנ"ל.

ורצה שמו ותעלה שיענייהם תהייה נשואות תמיד אל התכלית הנרצה והמבוקש מהם במקום שהם שואפים שם, מה עשה צוה להם להרחיק הדגלים מאהל מועד אף לא רחוק ממיל כדי שיוכלו לבוא שם בשבת, לרמוז להם וללמדם ששפיכנסו לארץ אף אם אולי יקרה לפעמים שיהיו רחוקים מן התורה כל ימות השבוע עבור שיעסקו במלאכתם, יראו נא לכל הפחות

ספק נפל בו לוי היה פוטר בכור ישראל מפדיון חמשה סלעים

ונראה לי בפשיטות, שהרי כלל גדול בידנו שהמוציא מחברו עליו הראיה, ולכן בפסוק ט"ו דמירי בפקידת הלויים, שהם פוטרם את בכורי ישראל מפדיון חמשה סלעים לפהו, אם כן אף כשהלוי הוא ספק נפל, הרי בכור ישראל שכנגדו המחזק בחמשה סלעים אומר לכהן אייתי ראיה דהלוי הוא ודאי נפל ואמתן לך ה' סלעים, ולכן פרש רש"י 'משציא מפלל נפלים' כלומר ודאי נפלים, [נדון לוי] פוטר בכור ישראל שכנגדו ואפלו הוא ספק נפל.

אבל בפסוק מ' דמירי בחיוב פדיון של בכור ישראל, ורק בכור ודאי חב אביו בפדיונו, אם הבכור הוא ספק נפל אומר אבי הבכור המחזק בה' סלעים לכהן אייתי ראיה דבני לאו נפל הוא ואמתן לך ה' סלעים, ולכן פרש רש"י כאן דחב בפדיון משציא אפלו מפלל ספק נפלים.

תכף אחר שציאו מפלל ספק נפלים.

ושבטו של לוי שאין בהם ספק נפלים, ראויים היו לפקד אותם תכף משנולדו, כמו שכתבתי שדרש ריב"ש שלמוד אותו שבט להיות נמנה מן הפטן, לפי שאין בהם ספק נפלים, אף אחר שהם נתונים תחת כל בכור, לפיכך נכנסו בכל אפני דיני הבכורים, שיהיו נמנים כמו שהיו נמנים הבכורים.

וימתקו מאד דברי רש"י ז"ל, שאמר 'מפן חדש ומעלה תפקדו הלויים' משציאו מפלל נפלים, כמו הבכורים שהיו נפקדים מפן חדש ומעלה, אבל לא מפח ספק נפלים, שהרי ריב"ש אמר שלמוד אותו שבט להיות נמנה מן הפטן, ואין בהם ספק נפלים פדאמרן.

הר צבי

רבי צבי פסח פראנק זצ"ל

ומאחר ששבטו של לוי היותם קדושים ביותר, שהרי אין בהם נפלים, כדאמר רבי יהודה בר שלום (עיין רש"י ג טו) למוד אותו שבט להיות נמנה תכף ומיד, אף באשר שכל פח קדשתם מגיע ללויים, להיותם לקוחים תחת כל בכור, אם כן נכנסו בסוג דין של הבכורים, ובכורים היו נמנים מפן חדש ומעלה משום ספק נפלים. אבל [הלויים] מצד עצמן לא היו צריכין להמתין עד עבר עליהם חדש ימים, כי אין בשבטו של לוי שיהו ספק נפלים, ולפיכך היה רש"י ז"ל נשמר מלכתב אצל שבט לוי ספק נפלים, כי הם ראויים להיות נמנה מן הפטן.

וכל זה למד רש"י ז"ל מפח זה שהפסיק קרא בפרשה (ג"כ) 'ואני הנה לקחתי את הלויים תחת כל בכור' בין פקדת ישראל לפקידת הלויים לטעם שזכרנו, שישאל נפקדו מפן עשרים שנה ומעלה לטעם המבאר במפרשים, מה שאין כן פקדת הבכורים להיותם לגיון של מלך, הקדימו בפקדתם מפן חדש ומעלה

מעשי צדיקים

שאו את ראש כל עדת בני ישראל (א ב)

הגמרא (יומא ב:) שואלת מדברי הנביא הושע (ב א) 'והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר', דלכאורה יש סתירה בפסוק עצמו, בתחלה כתוב שמספר בני ישראל כחול הים, משמע שיש להם מספר, ומהכתוב 'אשר לא ימד ולא יספר' משמע שהם לא נתנים לספירה, והגמרא מתרצת, 'כאן בעושי רצונו של מקום, כאן באין עושי רצונו של מקום'.

באר רבי יעקב מדובנא זצ"ל את תרוץ הגמרא על פי משל, שני גערים סחו בעשרם של הוריהם, הראשון טען כי אביו עשיר יותר, כי הוא ראה בפספת בבית חבילות עבות של שטרות בנות מאות דולרים.

אמר כנגדו רעהו, "אין ספק שאביך אדם עשיר, אבל אצל אבי אין דולרים מזמנים בפספת אלא אגרות חוב שכל אחת מהן על סך עשרים אלף דולר, כך שחמשה נירות ערוף של אבי, עוברות את כל תכולת הפספת בביתכם."

בכך מתרצת הגמרא את הסתירה בדברי הפסוק, כשבני ישראל לא מתנהגים כרצון ה', יש להם מספר מגבל ומדיקה, אבל כשבני ישראל עובדים את ה' יתברך

שאו את ראש כל עדת בני ישראל (א ב)

ברש"י (פסוק א), מתוך חבתן לפניו מונה אותם כל שעה.

אחד מהחסידיים שהגיעו להסתופף בחג השבועות בצל הרה"ק רבי ישראל מרדכי מרחמסטריווקא זיע"א, פתח בסעודת היום בשבת קדש לפני שבועות ואמר לרבי אמרה בשם אחד מהצדיקים על פי דברי רש"י אלו.

מצינו בספירת העמר שאמרו חז"ל (ראש השנה ה:) כי 'מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי', אבל כל זה עד ראש חדש סיון, מראש חדש כפר אי אפשר לספר רק את הימים והשבועות, ומתחילים לספר גם את השעות מתוך גדל החבה, וזה 'מונה אותן בכל שעה'.

כאשר אף סיים את דבריו אלו, התלהב הרבי ואמר בהתרגשות ובהשתוקקות, "לא נוכל עוד שאת ההשתוקקות לחג השבועות", ראו על הרבי בחוש את ההשתוקקות העצומה לממש כבר את החג. (מעייני הריכה - סיון תשס"ו)

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד (א א)

בהכרת הטוב על חלקו בהצלתו מסיביר, ספר הרה"ק רבי זב בעריש ויינפלד מטשעבין זצ"ל למגיד המפרסם רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, כי באותם הימים בהם שהה בגלות בערבות סיביר, עמד לנגד עיניו דבר תורה ששמע פעם בשם הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א על הפסוק (תהלים נט ה) 'קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש'.

ידוע שכדור הארץ מחלק לשלושה חלקים, שליש ישוב, שליש ים, ושלש מדבר, והגם שבשליש ישוב קים למוד תורה וגם בשליש ים יש תורה, באיי הים, במדבר אין תורה כלל.

ידוע ש'יחיל' הוא לשון המתנה, ומרמז לנו הפתוב שהמדבר מיחל, 'יחיל ה' מדבר קדש', שגם בו ישמעו קול התורה הקדושה, על כן לעתים מזמן השי"ת במשך הדורות תלמידי חכמים למדבר, כדי שגם שם ישמע קול התורה.

הדברים חזקו את ראש ישיבת טשעבין בימי שבתו בסיביר, שאם הקב"ה זמן אותו למקום נדח זה, ערבות סיביר, תפקידו בעת הזאת לקדש את המדבר בתורתו. (שר התורה)

ש'אמרו (חולין טה). "אנא כחלא בר חמרא לגבי אבא", כי זכות ומעלת אבותיהם הביאתם למדרגת ענוה ושפלות.

והלא אחת מהארבעים ושמונה מדות שהתורה נקנית בהם היא הענוה כמו שכתוב באבות (פ"ו ו), והיא באמת יסוד ועקר הכל כי 'תועבת ה' כל גבה לב' (משלי טז ה) אפלו חצי שעור.

והאמת שגם לאמות העולם יש זכות אבות של אברהם ויצחק, אבל החלוק הוא שלהם היחוס הוא מקור לגאון ולהתפארות, ואלו אנחנו על ידי היחוס וזכות אבות מגיעים לשפלות, כשאנו נזכרים במעשי אבותינו וכמה אנו נופלים מהם במדרגתנו.

זה שאמרו שנתקנאו בהם אמות העולם ואמרו, מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, הלא גם לנו יש זכות אבות ולמה נגרע, והשיב הקב"ה הביאו לי ספרי יחוסים כדרך שבני מביאים, רצונו לומר בצורה שמשתמשים בני יחוס אבותיהם ומגיעים מכך למדת ענוה, מה שאין פן אתם, מתגאים ומתפארים ביחוסים והתורה הקדושה נקנית רק במדת ענוה, על פן לא יתכן שתנתן לכם התורה. (בנסת יחזקאל)

ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבתם (א מה) **כתב** רבנו הרמב"ן, לא הבינותי טעם המצוה הזאת למה צוה בה הקדוש ברוך הוא, כי היה צריך שיתיחסו לשבטיהם בעבור הדגלים, אבל ידעת המספר לא ידעתי לצרף מה צוה שידעו אותו משה ואהרן.

ואולי כי הבא לפני אב הנביאים ואחיו קדוש ה' והוא נודע אליהם בשמו, יהיה לו בדבר הזה זכות וחיים פי בא בסוד העם ובכתב בני ישראל, וזכות הרבים במספרם. וכן לכלם זכות במספר שימנו לפני משה ואהרן, כי ישימו עליהם עינם לטובה, ויבקשו עליהם רחמים שה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ולא ימעיט מספרכם, והשקלים יהיו לכפר על נפשותיכם.

ספר הממנה על המעמדות עבור הרה"ק **רבי אהרן מבנעלאז** זיע"א בעיר מונטריראול, כי אחר הפעם הראשונה שהוא שלח לרבי את המעות שאסף עבורו במונטריאל, כתב לו אחי הרבי הרב הצדיק **רבי מרדכי מבילגוריא** זצ"ל שהיה ממנה על

וקראו לרף הנולד 'גמליאל', אמר למלוהו שהשם גמליאל המוכב בתורה הוא מחמת שהיה שפל בעיניו ולא היה נחשב בעיניו לכלום, אולם אף על פי כן חזק עצמו שיש לו את הרבוננו של עולם, וזה 'גמליאל', מלשון גם לי א-ל. (יסוד צדיק)

ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתלדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם (א יח)

ברש"י, הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לדתם, כל אחד ואחד להתניחם על השבט.

דרש הרה"ק **רבי יחזקאל פאנט מדענש** זיע"א, בי'לקוט מובא (במדבר תרפ"ד) כי בשעה שישראל קבלו את התורה, התקנאו בהם אמות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, אמר הקב"ה הביאו לי ספרי יחוסים כדרך שבני מביאים, שנאמר 'ויתלדו על משפחתם' וגו'.

לדעתי אפשר לבאר בכונת חז"ל שאם יש זכות אבות, קל יותר להגיע למדת ענוה, כשם ששמעתי מפי הרה"ק **רבי יחזקאל משינאווא** זיע"א בשם הרה"ק **רבי נפתלי צני מראפשיץ** זיע"א.

בילדותו, היה לרבי נפתלי חבר שלמד עמו, ולמים כשהתפרסם הרבי מראפשיץ, הוא פגש בחברו ששאל אותו, "הלא למדנו יחד במדרגה אחת, כיצד אתה נעשית בעל מופת ופועל ישועות בתפלתך, ואני לא הגעתי למדרגה זו".

הרא"ה לו רבי נפתלי כוס קטנה של יי"ש ואמר, "זה החלוק ביני ובינך, אתה עומד בבקר השכם ללמוד בהתמדה עד אור היום, אחר כך מתפלל בכונה גדולה, ואחר התפלה כשאתה שותה כוס יי"ש, אתה חושב כי באמת ובצדק מגיע לך לשנות כוס זו, עבור עבודתך התמימה והישרה.

לעמת זאת למרות שאף אני מתעורר בבקר השכם ולומד בהתמדה ומתפלל בכונה, כשמגיע לשנות את הכוס אני חושב לעצמי כי עדין איני ראוי לשנות כוס זו, עבור עבודתך התמימה במעשי אבותי ורב קדשתם וצדקותם, עד כמה רחוק אני ממעלתם וכאין נחשבה עבודתי נגד עבודתם הישרה והתמימה, מחמת זאת יש בלבי שפלות והיא מסגלת לקבלת התפלה, על פן מתקבלת תפולתי. **נמצא** לפי זה כי למדת עניויות טובה ומועילה זכות אבות, וכן מצינו בחז"ל

בתורה בתפלה ובגמילות חסד, אין להם מספר, כי גם אם תספר את מנינם, לעולם לא תוכל לדעת כמה שוה כל אחד בפני עצמו. (משלי יעקב)

ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא (א ז)

בעת שהגיע הרה"ק **רבי אליעזר צני מקאמרא** זיע"א לזידיטשוב להסתופף בצל הרה"ק **רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב** זיע"א, הוא ישב במחצתו בסעודת צפרא דשבתא, ובתוף הסעודה התלהב הרבי מזידיטשוב עד כדי שפחת ואמר, "מימי הבעל שם לא היה רבי כמוני".

אחר הסעודה אמר בנו **רבי אליהו** לאחיו הצדיקים, אבינו הקדוש אמר איזה דברים וגם בנו של הרבי מקאמרא שמע, כאשר יבא לביתו ויספר זאת לפני החסידים שלהם, יוכל חלילה לצאת מכף דברים לא יפים, לכן קדאי לדבר עם אבינו על כך.

אחר השבת אמרו זאת הבנים לאביהם הקדוש, והוא אמר, "אם פו צריכים לתרץ זאת, קראו אלי את בן הרבי מקאמרא", כאשר בא רבי אליעזר צני לפני הרבי מזידיטשוב, הוא ישב עם בניו הקדושים, המשמש מזג כוסות יין לכל אחד, וברכו לחיים.

אחר פתח הרבי מזידיטשוב ואמר, "בעת שישב בן הרבי מקאמרא בסעודת שבת, היינו במצב מרומם והתבטאנו בדבורים עלאיים, רצוננו לתרץ את עצמנו", אף הרבי מקאמרא השיב, "לי לא קשה לי מאומה".

תמה הרבי מזידיטשוב ושאל, "אדרבה, מדוע לא קשה", והוא השיב כי מובא בספרים הקדושים שלבו של צדיק נשבר כמו מטה, ולכן ירא בנפשו שלא יפל ח"ו לעצבות, ועל פן הוא מתרומם בפיו ואומר כי הוא גדול מכת אבותיו ורבתי.

זה פרוש הפסוק 'ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא', פי אם הוא נשבר כמו מטה, אומר 'איש לבית אבתיו הוא', כאשר שמע זאת הרבי מזידיטשוב, נשקו על מצחו ואמר, "זו אכן היתה פונתי". (טלשלת קאמרא)

לכני יוסף וגו' למנשה גמליאל בן פדהצור (א י) **בעת** שחזר הרה"ק **רבי שלמה מזויעל** זיע"א מברית שבה הוא שמש כסנדק

אדם להתנהג לפעמים אפלו בהתלהבות מדמה שהיא למעלה ממדרגתו, הגם שהיא בבחינת 'אש זרה'.

הרבי אף הביא לדבר ראיה נפלאה מן התורה, מצינו שנדב ואביהוא נענשו בהקריבם אש זרה לפני ה', והכתוב מדגיש ואומר 'ובנים לא היו להם', משמע שעקר מה שצנענו ונחשב להם לחטא הוא מפני שלא היו להם בנים, אבל אלמלי היו להם בנים, הם היו רשאים להביא אפלו 'אש זרה'. (ניצוצי התורה)

ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן (ד טו)

ספר הרה"ק **רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטיטניץ** זיע"א, באחת השנים בסעודת הושענא רבא, פתח הרה"ק **רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין** זיע"א וספר כי בעת שישב אביו הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א בצותא חדא עם דודו הרה"ק **רבי מרדכי מטשערנוביל** זיע"א, הגיעו מספר יהודים בקול רעש גדול מתוך בכיות אודות חולה אנוש, וחלו את פני הצדיקים להתפלל בעדו לרפואה שלמה.

רבי מרדכי מטשערנוביל נתן את ידו ואחל רפואה שלמה, ואלו הרבי מרוזין הגיע את ראשו הקדוש לברכה, פתח רבי מרדכי ואמר לרבי מרוזין, הלא כתוב (תהלים טו) 'ישלח דברו וירפאם', ראשי תבות ידו, לרמוז שצריך לברך לרפואה מתוך אחיות יד, נענה לו רבי ישראל, הלא סופי תבות של 'ישלח ידו וירפאם', הוא מח.

הוסיף על כך הרבי מהוסיאטין ואמר, העבודה של בני קהת במשכן היתה גבוהה יותר מעבודתם של בני גרשון ובני מררי, והגם שבני קהת לא היו כהנים, באה מדרגתם מיד לאחר מדרגת הכהנים, ואחריהם דרגת בני גרשון ובני מררי.

על עבודת בני גרשון ובני מררי נאמר בתורה (להלן פסוק כח), 'ביד איתמר בן אהרן הכהן, ואלו אצל בני קהת כתוב רק ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן, מאחר והיתה עבודתם נשגבה יותר, על כן לא נכתב בעבודתם 'ביד'.

סיים רבי מרדכי פייבוש ואמר, עבודתו בקדש של הרבי מטשערנוביל אשר שם את תקון היסוד למעלה לראש לכל העבודות, היא עבודה גדולה עד מאד, אבל היא 'ביד איתמר' כי היא בחינתו של גרשון ומררי, מה שאין כן עבודתו בקדש של אבי ושל הרה"ק מאפטא זיע"א, היתה בבחינת קהת. (מובץ מסילות כ"ח)

הנדיב הניח את השטרות על השלחן ליד החפץ חיים, אולם הוא רק הוסיף לדבר על קדשת יום השבת, העשיר השתומם על החפץ חיים המסרב לקבל את תרומתו, והוסיף עוד סכום גדול כשהוא פונה אל החפץ חיים ואומר, "אם חושב הרב שהסכום הזה אינו מספיק, אני אוסיף עוד כהנה וכהנה".

ענה החפץ חיים, "הסכום הזה באמת נדבה הגונה, אבל אנחנו הלומדים הננו בבחינת 'יששכר וכבודו בתור תומך בבחינת זבולון, ואם כן שתפים אנחנו ועל כל אחד מאתנו לדעת מהות שתכפו כאן.

בעודו מדבר התפרץ החפץ חיים בבכי, ובתפשו ביד הנדבן הוסיף ואמר, "כיצד לא אבכה, בהעלותי על לבי כי יד כה נדיבה עתידה להשרף באש הגיהנום הלוהט, על שחללה את השבת".

רק עתה הבין הנדבן מדוע מסרב החפץ חיים לקבל את תרומתו הגדולה, והוא הבטיח נאמנה כי מהיום והלאה הוא יסגר את מסחרו לנמרי ביום השבת, ללא כל התרים מפקפקים, רק אז נענה לו החפץ חיים, וקבל את התרומה לישיבתו. (מעשי למלך פר' ויחי)

בהקריבם אש זרה לפני ה' ובנים לא היו להם (ג ד) **נכנס** יהודי חסידי לפני הרה"ק **האמרי חיים מויז'ניץ** זיע"א, והתאונו שהוא מאד טרוד במשך זמנת השבוע להביא טרף לביתו ואינו יכול להתעסק פראוי בחנוך הבנים המטל עליו, כי הוא מצוי בבית במחצת ילדיו רק בשבת קדש.

אמר לו האמרי חיים שמטל עליו להתגבר בשבת בכל כוחותיו, כדי להחדיר בבניו חנוך רב מתוך דוגמה אישית, שיראו אצלו למוד תורה ועבודת השי"ת בקדוש בזמירות ובאמירת דברי תורה בדרגה נפלאה, באפן שזה יקרין עליהם למשך כל ימי השבוע.

נבון החסיד והתודה בפני האמרי חיים, "רבי, אמנם מטלת עלי מצות חנוך ילדי הרבים, אך הנני יודע שויז'ניץ זה 'אמת', הרבי מכיר אותי היטב שאינני לא צדיק גדול ולא ערליכער יוד ובעל התלהבות כה גדולה, ואיך אעשה שקר בנפשי, להתנהג במדרגה שהיא למעלה ממדרגתי האמתית והיא לא אמת.

השיב הרבי, "דע לך כי למען המטרה הקדושה של חנוך הילדים, רשאי

בית הרבי, כי אין באפשרותו להביא לרבי את הכסף ששלח עבורו.

זאת מאחר שהוא לא רשם ופרט מי ומי הנותנים עם שמם ושם אמם, כפי שהיה נהוג בדרך כלל, וכבוד קדשת אחי שונא מתנות ואינו מקבל מעות, רק מאלו שמזכירים עצמם לפניו הוא נאות להם ומוכן לקבל את המעות כדי להתפלל עליהם, כדאיתא ברמב"ן פרשת במדבר.

על כן כדי שהרבי יאות לקחת את דמי המעמדות ששלח ממונטריאול, יואיל כבודו לשלח את שמות כל האנשים שנתנו כסף עבור בית הרבי, והוא יתפלל בעדם. (ביתו נאה קודש ניסן ח"א, עמ' רכט)

והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל (א נג)

טרנגדיה נוראה ארעה בסביבות העירה מוש אשר בבלארוס, זאב טורף התנפל על ילדה, וטרף אותה למות.

כאשר הגיע **רבי יחיאל ממויש** זצ"ל שמש כרבה של העירה במשך ארבעים שנים, אל רבו הרה"ק **רבי מרדכי מלענוביץ** זיע"א, הוא טען כנגדו כיצד יתכן שהרב לא שמר על עירו וארע המקרה הנורא, אף רבי יחיאל התנצל כי הוא שומר על כל העירה וסביבתה, והמארע היה מחוץ לגבולו. (יהי אור)

מטה זבולן ונטיא לבני זבולן אליאב בן חלן (ב ז) **כתב** בעל הטורים, לא נאמר 'מטה זבולן' בו החבור כמו בשאר השבטים שנאמר בהם 'ומטה', לפי שזבולון היה מפרנס את יששכר והיה זבולון עוסק בפרקמטיא ונותן לתוף פיו של יששכר, לפיכך לא רצה הכתוב לעשותו טפל לו, כדי לומר ששכרו גדול כמותו.

וכן הוא אומר (מטלי ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר', וכתוב (מהלל ז יב) 'כי בצל החכמה בצל הכסף'. לכן חשובים שניהם כמטה אחד, וכאלו נאמר בתורה יששכר מטה זבולון.

בעת שהתארח החפץ חיים זצ"ל בביתו של נדיב מפרסם בעיר מוסקבה שהיה תומך ביד נדיבה בישיבתו, היה בבית עשיר גדול שהוציא מכיסו תרומה גדולה עבור הישיבה, אבל החפץ חיים סרב לקבל ובמקום זאת החל לשוחח עמו בדבר קדשת השבת.

פרשת במדבר

רצוני לראות את המכתב לאלוקים...

דמותו של האורח שהגיע ביום מהימים לחצר הקודש בצאנו הייתה שונה לחלוטין מצורתם של כל החסידים ואנשי המעשה ששהו בצילא דמהימנותא, אצל הרה"ק רבי חיים מצאנו זיע"א.

אם למותר לציין שאנשי שלומו של הרה"ק מצאנו 'מלמד שהיו מצויינים' בכל הליכותיהם כחסידים מובהקים, כשפאותיהם סדורות להם וזקנם יורד על פי מידותם, לבושם ארוך, למתניהם 'גרטל' עבה, ועל ראשם כובע חסידי, הרי שאותו אורח שונה מהם היה לחלוטין כמעט בכל פרט ופרט: מגולח היה למשעי, לבושו קצר ולראשו כובע מודרני.

האורח הזר פנה אל הגבאי וביקשו להיכנס אל הקודש פנימה. צרה צרורה בביתו ומבקש הוא את ישועת ה' בזכות הצדיק. התעניין הגבאי ושאלו בסבר פנים יפות על מקום מוצאו, והאיש השיב ברהיטות: תושב וינה בירת אוסטריה אנכי, והגעתי ממרחקים אל הרבי הקדוש כדי לבקש את ברכתו.

אדהכי והכי התברר לגבאי כי האיש שעומד מולו הוא אמנם יהודי כשר, אולם רחוק הוא לגמרי מכל עניין של תורה ושמירת מצוות. ידיעותיו בענייני יהדות קלושות, ואף את אלה שיודע - כמעט ואינו מקיים. לבית הכנסת הוא הולך בראש השנה וביום הכיפורים, אך את השבתות ומועדי ישראל - אינו שומר ואינו מקיים כהלכתם. סוחר גדול הוא וכל עסקיו פתוחים במשך כל ימות השנה. נמנע הוא מאכילת 'דבר אחר', אך בענייני נבילות וטריפות, אינו פנוי 'להדר', וכן על זה הדרך. למרבה הפלא, למרות ריחוקו של האיש, עדיין שמו של הרה"ק מצאנו הגיע אליו כפועל ישועות בקרב הארץ. היו לו חברים יהודיים שגילו את אזנו על הרבי הקדוש שכוחו גדול ועל הנפלאות שהוא מחולל. "היות ואני זקוק לברכה, רתמתי את כרכתי והגעתי הנה" - הסביר האיש באוזני הגבאי. הגבאי היסט ולא ידע אם נכון להכניסו אל הרבי, אולם חזקו עליו הפצרותיו של האיש שרצה לקבל את ברכת הרבי, עד שהורה לו להגיע בשעות קבלת הקהל והבטיח להכניסו. האיש הודה לגבאי, ואף נתן לו מראש 'דמי גבאי' כנהוג במקלות החסידים.

כשעמד מול הרה"ק מצאנו לא יכול היה האיש לשמור על חזותו המכובדת, והוא פרץ בכי עז. כשדמעות חונקות את גרונו פתח

הוא מוצא בימי שבתות ומועדים, בהם יש תנועת לקוחות תוססת. רגיל הוא למאכלים מסוימים מזה שנים רבות, ובכלל, כיצד יוכל הוא לזרוק את הסט כלי החרסינה המפואר והמלכותי ששוויו נאמד בסכום עתק... וכך מונה היה, פרט אחר פרט, את הסיבות 'המוצדקות' לפיהן אינו יכול לקיימם.

בארשת של סוחר ממולח, סיים ואמר: רבי, מוכן אני לתת לכם סכום כסף עצום תמורת הברכה, ובלבד שלא תבקשו ממני דברים שאיני יכול לקיימם. כל סכום שווה לי, אך לצערי איני יכול למלא דרישות שאינן הגיוניות ואינן מציאותיות...

השיחה בין הרה"ק מצאנו לבין אותו סוחר וינאי עלתה על שרטון. הרה"ק מצאנו לא הסכים לסגת ולו במעט מהדרישות הרוחניות אותן הציב כתנאי לברכה, ואילו הסוחר ניסה להתמקח שוב ושוב. סוף דבר שהסוחר עזב את החדר בפחי נפש, ללא הברכה המיוחלת ונסע חזרה לוינה.

גדולה הייתה ההפתעה בצאנו, כאשר לאחר זמן קצר שוב נראתה דמותו של הסוחר מוינה בחצר הקודש. הגבאי, שכבר יצר עמו סוג של ידידות מסוימת, שמע ממנו, בפנים נפולות, על הסיבה שחזר ובא, למרות שמאומה לא השתנה, והתנאי של הרבי לקבלת הברכה נותר על מכונו.

סיפר הסוחר לגבאי כי עם שובו לביתו בוינה ללא הברכה המיוחלת, כעסה עליו אשתו עד מאוד והטיחה בו דברים קשים על אנוכיותו ועל כך שמסרב הוא לוותר על הנאותיו כדי להציל את חיי בנם יחידם. אשתו סברה כי היה עליו להסכים לכל תנאיו של הרבי, ובלבד שיקבל את ברכתו הקדושה שבוודאי תפעל להם את הישועה.

תחילה ניסה האיש לעמוד על שלו ולהתווכח עימה, כדרך שניסה להסביר להרה"ק מצאנו, אלא שאשתו לא הסכימה לשמוע אותו. סוף דבר שנכנע לתחנוניה, והנה הסכמתו נתונה לכל התנאים שהציב הרבי.

כשנכנס הסוחר לרבי, כבר לא הכביר במילים, רק אמר: רבי, מסכים אני לכל התנאים שהציב לי הרבי. אני אשנה מהיום והלאה את כל הליכותי, וביתי יהיה לבית יהודי על כל המשתמע מכך, ורצוני שהרבי יעניק את ברכתו לרפואת בני יחידי. שמח הרה"ק מצאנו על דברי הסוחר והאציל לו ברכה מעומקא דליבא.

את פיו ואמר: רבי, בצרה גדולה אנחנו, בן יחיד לי ולאשתי, שנולד אחרי שנים ארוכות של ציפיה, והנה לפני זמן מה נפל למשכב והחל לחוש ברע. הזמנו אליו את מיטב הרופאים היושבים בוינה, אלו שמכל קצוות הארץ נוהרים אליהם החולים כדי שירפאום, אלא שגם רופאים בכירים אלו הרימו ידיהם בייאוש ואמרו כי מדובר במחלה חשוכת מרפא, כזו שהרפואה אינה יודעת לה מזור. רבי, סיים האב הכאוב, הושיעני נא ופעל עבור בני יקירי רפואה שלמה.

הגביה הרה"ק מצאנו את עיניו הקדושות ובחן בעיון את דמותו של האיש הדובר אליו. ברוח קדשו ראה הרבי את טיבו, עד כמה רחוק הוא משמירת תורה ומצוות, ואמר לו: הלא סוחר אתה, ובוודאי תדע שאין נוהגים לספק סחורה בחינם. אם רצונך לקנות משהו - עליך לשלם עבורו. הרי גם הרופאים הגדולים ביקשו את שכרם משלם, ומדוע תחשוב שכאן תקבל את מבוקשך חינם.

קפץ האיש ממקומו, תוך כדי שליפת ארנקו התפוח, ואמר בקול: חלילה, רבי. לא עלתה על דעתי לקבל טובות הנאה בחינם. נכון אני לשלם כל סכום שיידרש ממני. חייו של בני יחידי יקרים לי עד מאוד. אדרבה, יקוב הרבי בסכום הרצוי, ואשלמנו תיכף ומיד.

הרצין הרה"ק מצאנו ואמר: בוודאי שאדרוש תשלום על ברכתך, אך לא תשלום מהסוג שאתה חושב עליו. אפילו אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם - אין אני מעניק לבנך את הברכה לרפואה שלמה. רצוני הוא בעניינים אחרים לחלוטין. הקב"ה הוא רופא חולי עמו ישראל, וכדי לקבל את הרפואה מידו הרחבה - עליך לעשות רצונו ולעבדו. עליך להתחיל לנהל חיים של תורה ומצוות, כדי לעשות את הכלי אליו תושפע הברכה.

האיש מוינה היה בהלם מוחלט לשמע דברי הרה"ק מצאנו, שהחל לפרט לו את עיקרי הדברים אותם נדרש לקבל על עצמו כתנאי מקדים לקבלת הברכה. ראשית כל, עליך לסגור את כל עסקיך הפועלים בשבתות ובמועדים, ומכאן ואילך לשמור שבת ויו"ט כהלכתה. כיוצא בזה, עליך להכשיר את מטבחך ולאכול רק מאכלים כשרים. ועוד עליך לשמור על קדושת הבית היהודי ולהתנהג כדת משה וישראל.

דקות ארוכות עמד האיש כמשתומם, אך לאחר מכן החל להסביר כי בקשות אלו אינן מציאותיות עבורו: את עיקר פרנסתו

בכאבו כי רב מיהר החסיד אל חדרו של הרה"ק מצאנז ואמר לו בטרוניה גלויה: ילמדנו רבינו מה גרוע אני מאותו 'דייטשל' - מסוחר וינאי זה, שבמחוי יד סילק הרבי את מחלת בנו, ואני כבר מבקש זמן רב על רפואת אשתי, מבקש ומתחנן אני בעבורה, ואיני זוכה למענה?! וכי לא תהא כהנת כפונדקית?

התלהב הרה"ק מצאנז עד מאוד ואמר ברגש רב: האם דומה עליך שהמופתים נושרים אצלי מהשרוול?! וכי חושב אתה שהישועות מתגלגלות תחת השולחן ללא כל מחשבה?! טעות גדולה היא לחשוב כך! דע לך שעל ידי כל מופת שאני עושה, בכל שינוי סדרי בראשית שאני פועל, הרי אני מסכן את עצמי ואת כל נפשות בני ביתי, ואין זו סכנה סתם אלא סכנה גדולה גם בגשמיות וגם ברוחניות.

ועם כל זאת, למרות הסכנה הגדולה, עדיין אני עושה זאת כדי שייכירו וידעו כל יושבי תבל כי יש בורא עולם. אכן, אותו 'דייטשל' היה צריך שאראה לו שיש בורא עולם, ועליו לשמור תורה ומצוות. אולם אתה, שחסיד וירא שמים, וכי אינך יודע שיש בורא עולם?

ותוך כדי דיבורו תפס הרה"ק מצאנז את ידיו של אותו אברך כאוב ובירכו בכל לבה לרפואת אשתו במהרה. מיהר החסיד לנסוע אל ביתו, והיה כבואו לביתו, והנה אשתו החלימה וחזרה לבריאות השלמה.

על הפסוק (במדבר א א): **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשָּׁנִי בְּשִׁנְיָהּ הַשְּׁנִייתָ לְצִאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶמֶר,** פירש הרה"ק המגן אברהם מטריסק זיע"א: **וַיְדַבֵּר** הוא לשון הנהגה, 'במדבר' הוא גם כן לשון הנהגה, 'סיני' היא עסק התורה שנתנה על הר סיני, היינו, שהנהיגו השי"ת למשה רבנו ע"ה, שהיה מנהיג ישראל ואתפשוטתיה בכל דור בצדיקי האמת שבדור, שיוכלו להנהיג את ישראל ולהדריכם בדרכי עבודת השי"ת ובעסק התורה, ולכן מכנה אותו כאן בשם 'סיני' ולא בשם 'חורב', כי שם זה מורה על מעלת העוסק בתורה שיש בכחו להתעלות עד בחינת כתר תורה שהוא הרב טוב הצפון בתורה הקדושה שהוא סוד אור הגנוז...

וזה מרומז ב'סיני', באלב"ם, שעם המספר קטן בגימטריה כמנין 'כתר', ועליו נתנו העשרת הדברות שיש בהם תר"ך אותיות כמנין 'כתר' סוד כתר תורה, וזה מה שאיתא (תענית כו:): על פסוק (שה"ש ג יא) 'בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו' זה מתן תורה.

רחבה ובנפש חפצה, כשבראש ובראשונה נתן סכום נאה כדי לרכוש 'תיקון' לכל יושבי בית המדרש. עד מהרה היה השולחן עמוס במיני מגדנות, עוגות ותופינים, דגים מלוחים ומיני ירקות, וכמובן, קנקנים של יין שרף כיד המלך. בעוד שהקהל הרב הטיב את ליבו במעדנים שלא הורגל להם, שהוגשו בשפע רב עד שכמעט ובלו שפתותיהם מלומר די, והרים כוסיות 'לחיים' שוב ושוב, החל העשיר מספר את סיפורו בהרחבה לפרטי פרטים. תחילה סיפר להם על כבוד עשרו ורוב נכסיו, על עסקיו הגדולים בעיר הבירה וינה, ועל חייו שהיו מנוכרים לתורה ולמצוות. לאחר מכן סיפר על בנו שנפל למשכב ועל הממון הרב שפיזר אצל הרופאים, ולאחר מכן סיפר על נסיעותיו לצאנז, על התנאי שהציב הרבי ועל הישועה הגדולה שלה זכה. ובהקלה השומעים ישב יהודי וליבו דאב עליו... לא שצרה הייתה עינו בישועתו של הסוחר היונאי, אלא שכאוב היה עד מאוד על צרתו שלו, שלא זכה בה לישועה, ועיינו רואות וכלות, שבעוד שהוא חסיד ותיק, הישועה ממנה והלאה, ואילו אותו סוחר זר זוכה לישועה במהרה.

אף אותו חסיד על עסקי רפואה הגיע לצאנז. משפחה ברוכת ילדים לו ואם הבנים עוסקת וטורחת בגידולם. אפס כי לפני כמה חדשים החלה האשה לחוש ברע, חולשה משונה נפלה עליה, וכמעט שאינה יכולה לצאת ממיטתה. כמובן שבמצב כזה אין מי שיטפל בילדים ובבית כולו, והמצב נהיה בלתי נסבל. חסיד צאנז מובהק היה הבעל ותדיר הסתופף בצל הרבי. גם עתה עלה החסיד על עגלה מזדמנת ונסע לצאנז לבקש רחמים על אשתו החולנית.

למרות הפצרותיו החוזרות ונשנות, ואף על פי שכמה וכמה פעמים נכנס אל הרבי וביקש ממנו שיעורר רחמים וחסדים על אשתו שטפלי תלויים בה, לא השיבו הרה"ק מצאנז בדבר ברור ולא העניק את ברכתו לרפואה שלמה. החסיד ניסה את מזלו שוב ושוב, ונגש אל הרבי בהזדמנויות שונות, אם ב'קוויטל' שהוגש בשעת קבלת הקהל ואם ב'הזכרה' לאחר התפילה, אלא שבכל הפעמים הנהן הרבי בראשו, מלמל כמה מילים, ולכלל ברכה לא הגיע.

והנה, יושב לו החסיד בבית המדרש ושומע כי בעוד שממנו מנע הרבי את ברכתו, הרי שלאותו סוחר וינאי, שבהודאת בעל דין הודה על עצמו שרחוק היה מחיי תורה, ועל אחת כמה וכמה מחיי חסידות, נתן הרבי את ברכתו השלמה שתיכף פעלה ישועה שלמה לבנו.

כשסיים הרבי את ברכתו, והגבאי כבר ביקש להכניס אדם אחר אל החדר, הופתעו כולם לראות כי הסוחר נותר לעמוד על מקומו, כאילו ממתין הוא לדבר מה. הגבאי שפנה אליו וביקשו לצאת, כדי שהבאים בתור יוכלו להיכנס אל הרבי, לא ידע את נפשו לשמע דברי הסוחר שנאמר בקול צלול:

מבין אני שכבוד הרבי עומד עתה לכתוב מכתב בקשה רשמי ומסודר אל האלוקים בקשר לעניין זה של רפואת בני, מכתב בו יפורטו ההתחייבויות שלי, לשמירת מצוות, מול התמורה שעלי לקבל, רפואת בני. מסמך שכזה, עלי לראותו בטרם הוא נשלח לתעודתו. סוחר ותיק אנכי ויש לי נסיון רב בניסוח חוזים והסכמים, כשיודע אני שפעמים סעיף אחד בחוזה שאינו ברור דיו, יכול לשבש את ההסכם כולו. בשל כך מבקש אני לראות את מכתב הבקשה כדי לעמוד על טיבו ולראות בעין בוחנת אם הוא כתוב כראוי.

שמע הרה"ק מצאנז את דברי הסוחר ואמר לו: עלי לומר לך שהדרך שבה אני מסדר את העניינים הללו מול האלוקים היא סודית בהחלט, ולא כל אחד יכול להבינה על בוריה. אקווה שעוד יבוא יום וגם אתה תוכל להבין זאת, אך לעת עתה אין לך להתערב בדברים שהם למעלה מהשגתך.

סבר הסוחר וקיבל את דברי הרה"ק מצאנז. האיש שב לביתו, שינה לחלוטין את אורח חייו והחל להתנהג כראוי, ואכן לא ארכו הימים עד שבנו יחידו קם ממיטת חוליו כשהוא בריא לחלוטין. גם הבן שינה את סדר חייו, והבית שעד כה היה כביתם של גויים הפך לבית יהודי כשר.

כשהגיע הסוחר בפעם השלישית לצאנז היה זאת כדי לבשר לרבי על הישועה הפלאית לה זכה. הסוחר סיפר לרבי בהתרגשות רבה על אורחות חייו החדשים, על כל חנויותיו ומפעליו הסגורים מכניסת השבת ועד צאתה, על הכשרת מטבחו והקפדתו לאוכל כשר, וכך על כל שמירת המצוות. הסוחר גם סיפר על הנס הגלוי כשבנו יחידו כבר מתהלך בחוץ על משענתו, כשהוא בריא ושלם, וסימני המחלה כבר אינם ניכרים עליו.

גם בזו הפעם שלף האיש את ארנקו וביקש לתת לרבי סכום כסף הגון, אלא שהרה"ק מצאנז סירב לקבל את הכסף, באומרו: הנס הגדול לא נעשה עבור כסף. עליך לשמור על חיי תורה ומצוות, כיון שרק בכך תלויים חיי בניך.

משראה הסוחר הנרגש את סירובו של הרה"ק מצאנז לקבל את כספו, יצא אל בית המדרש הסמוך והחל מחלק כספים רבים ביד

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה רא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

זהירות שלא לטפס בעבודת ה' למעלה ממדרגתו

אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שיסתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקוץ בו נפשו.

בפסוק זה נרמז אזהרה לעובד ה'

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועזר חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבוא לראות כבלע את הקודש שלא יבוא לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים ויגמור יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלכבות (שער אהבת ה' פ"ד), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתנינות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרזות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותקיים בידו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות התורה מעט מעט

כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות,

וזאת עשו להם וחייו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו באו וישמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו (ד, יט-כ).

כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה

מילה דפליאה

בברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו

התורה מתחדשת בכל יום כמו שאמר הכתוב (דברים כז ט) 'הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם', משמע שבכל יום יש נתינת תורה מחדש, וכך מבואר בלשון הברכה 'נותן התורה' שבכל יום יש נתינה חדשה, והתחדשות התורה כל יום מגיעה ממעמד נתינת התורה בהר סיני כפי שנאמר (שם ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', שכך מתן תורה ממשיך ומתלווה עד היום הזה, ומכוחו יש התחדשות בתורה בכל יום ועל ידה יש קיום לכל העולם כולו.

'נותן התורה' בלשון הוה

בזה יבואר מה שברכות התורה כוללים הודאה על העבר ועל ההוה כאחד, ובטור (א"ח סי' מז) כתב שעיקר הברכה נתקנה על מעמד הר סיני, אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהיה משתעשע בה בכל יום. אבל ה"ז (שם ס"ה) כתב שתיקנו לחתום 'נותן התורה' שיש במשמעותו לשון הוה, ולא 'נותן התורה' בלשון עבר, כי הכוונה היא שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, וממציא לנו בה טעמים חדשים. ויש להוסיף ולומר, שברכות התורה פותחות בלשון עבר 'נותן לנו את תורתו' וכן 'אשר נתן לנו תורת אמת', ואילו החתימה היא בלשון הוה 'נותן התורה', כי קולות מתן תורה אין להם הפסק ובכוחנו לשומעם גם כיום, ובברכות התורה אנו ממשיכים את הארת מתן תורה גם לימינו אנו, ומחברים את התורה המתחדשת בכל יום עם שורשה בתורה שניתנה לנו במעמד הר סיני.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חיי הצדיקים בעולם הזה למען הבנים והתלמידים

נתקרבו הרבה בעבודתם בדיקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים וזכו להתפשטות הגשמיות, עד היותם בטלים ממציאות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, ולכך נאמר בהם (ויקרא טו א) 'בקרבתם לפני ה' וימותו'. והנה בספריהם של צדיקים ובכתביהם הרבו לבאר זאת, כשעיקר יסודם מדברים הנשגבים שכתב **האור החיים הקדוש ע"ה** בפירוש פסוק זה: שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובוזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים וכו'. והוא אומר **בקרבתם לפני ה'**, ואומר **וימותו** בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, עכ"ל.

נדב ואביהוא נשאר בדביקותם כי לא היו להם בנים

על פי זה מבאר החתם סופר (תורת משה שם, במדבר ד"ה וימת) שלכך נאמר בנדב ואביהוא **ובנים לא היו להם** ואמרו חז"ל (יבמות סד.) 'הא אילו היו להם בנים לא מתו', כי אילו היו להם בנים היו נצרכים לבניהם אחריהם ללמדם דרך ישרה, אך **בנים לא היו להם** ולא היו נצרכים בעולם הזה על כן נסתלקו בקדושה.

אמנם אחר התבוננות היטב נבין כי זאת היא הברכה העליונה אשר אין למעלה ממנה, והיא הברכה אשר בירך משה רבינו ע"ה את עם ישראל לאחר שאמר (דברים כח ט-י) 'יקימך ה' לו לעם קדוש וגו' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, וברכם בתכלית השלימות באופן שתושלם נפשם בימי נעוריהם ומצד שלימות נפשם כבר חתמו ימיהם, וימי הזקנה אשר הותירם ה' על פני האדמה אך למותר, אמר בכל זאת לא יהיה ימיהם הנותרים טלטול וטרדה רעה לנפש האדם, כי אם לטובה להשלים את בניו ואת ביתו אחריו, וזהו שאמר (שם פסוק יא) 'והותירך ה' לטובה בפרי בטנך', בשביל פרי בטנך. ומסיים החתם סופר (שו"ת י"ד הקדמה) וכותב: 'זוהו תכלית ברכה העליונה אשר לא יגיעו אליה כי אם יחידי סגולה בזמן הזה, והכלל בעולם התיקון א"ה'.

הקב"ה מוסיף חיות לאדם כשמדריך את בניו ותלמידיו

והוא כעניין דברי החתם סופר ע"ה הידועים (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוה ה-ב) שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקיו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת ק"ח.) 'הא חלקי ממתי בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר יימשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה ההיא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה, ובה מת חנוך. וממשיך החתם סופר ע"ה ואומר: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים.

הגם שאשרי האדם שחתמו ימיו מהרה נשארים הצדיקים לטובת בניהם ותלמידיהם

וכבר כתב **הרמב"ם ע"ה** באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת י"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ. והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם, כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש, כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

הסתלקות בני אהרן מתוך דביקות עצומה עד שכלתה נפשם

והנה ממשיך החתם סופר ע"ה (תורת משה שם) לבאר שגם קדושי עליון אלו נדב ואביהוא, שהם 'מיודעיו של מקום',

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבתם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם וגו' (ד, ט). הקשו המפרשים מה באה התורה ללמדנו באמרה 'ובנים לא היו להם' מה קשר יש בזה לכך שמתו.

לביאורם של דברים יש להקדים ולבאר מאמר אחר שאמרו חז"ל (שבת פח.): ואמר רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיה"ש ה ו) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. ולכאורה הדברים צריכים ביאור, האם אכן רצה הקב"ה שימותו, הרי הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אם כן מלכתחילה מדוע פרחו נשמתם.

ועוד קשה בדברי בני ישראל לפני משה רבינו ע"ה (שמות כ טו) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות'. והקשו צדיקים הרי נשמתן יצאה בדביקות עצומה וגעלה נפשם את בשרם, אם כן מה להם לבני ישראל לחשוש 'פן נמות' וכי יש לך תענוג גדול מזה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למות מחמת דביקות וכיסופין לה' יתברך.

במתן תורה כלתה נפשנו להידבק באור פני מלך

אולם ביארו הצדיקים, כי אכן במעמד הר סיני ראו בני ישראל את המראה הנפלא מאורו יתברך, והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת. וכשהרגישו כי נתמלא כל העולם בשמים שמביאים תענוג, ובודאי בשמים אלו הינם משורש התענוג שמילא את כל חלל העולם, וראו את המראה הגדול והבהיר של 'וירד ה' על הר סיני' (שמות יט ב) שהרכין הקב"ה שכנתו וירד על הר סיני ופתח להם כל שבעת הרקיעים וראו שהוא יחידי, מרוב תשוקה ועריבות לא יכלו לעמוד ברשפי אש שלהבתיה ופרחה נשמתן בדביקות, אך הקב"ה החייה אותם והניחם בחיים כדי שיהיה המשך להתגלות זו לבניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות.

בזילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

על סדר פרקי אבות

הרהורי תשובה בכל יום באים מהבת קול

ציון כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם, והוא סוד ארבע אמות של הלכה שהם להקב"ה בעולמו (ברכות ח.).

ועל כן יש לנו לדעת כי בני ישראל בעצמותם ראויים תמיד לשמוע דבר ה' ולשמוע בת קול היוצאת בכל יום, וכמו שאמרו חז"ל שבכל יום יהיה דברי תורה כחדשים בעינינו, כך גם אותה הבת קול מתחדשת עלינו בכל יום, ועל זה אומרים אנו בכל יום 'שמע ישראל', כי בכל יום ויום יכולים לשמוע ה' אלקינו ה' אחד, וכן כתוב (שמות יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, ועתה' לשון התחדשות שמתחדש כוח השמיעה בכל זמן מחדש. ואשר על כן כל יהודי קרוב הוא למאוד לקדושה, שהרי היא נמצאת בתוכו, ויכול להתקרב עוד ועוד לעבודת ה' על ידי התורה ומצוותיה, שהרי כך אומרת הבת קול 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וכן 'שובו בנים שובבים', שהבת קול מעוררת על שני דברים אלו תורה ותשובה, ועל כן בבוא ההתעוררות בקרבנו יעשה ממנה 'חפצא' בתורה ותשובה.

[עניין עשיית חפצא מההתעוררות הוא כפי שהרמב"ן הקדוש ע"ה מבאר בפסוק (שיה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' שכאשר מתעוררת אצל האדם רשפי אש באהבה לבוראו ולקיום מצוותיו יש לו לעשות מזה 'חפץ' שתישאר בידו ההתלהבות. וכך הם דברי הרמב"ן בספר אמונה ובטחון (פ"ט), שכפי מעלת מחשבת האדם בגדלות הבורא ונפלאותיו יתעורר ויתלהב ליבו, וכדי שלא תהיה ההתעוררות לריק יראה להוציא הדבר מכוח אל הפועל, וזהו שכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ', 'שתחפץ' לשון חפץ, שלא לעורר הלב עד שיהיה חפץ וכלי מוכן לקבל בו את האהבה. ופירש הקדושת לוי (לשבועות ד"ה אופן הג') שהתעוררות הלב היא דבר רוחני כדוגמת נשמה שאין לה קיום בלי הגוף, וכשמכניסים ההתעוררות בדבר מצוה עושים כלי וקיום להתעוררות שלא תחלוף מאליה].

עולם. והיינו 'ונשמע פתגם המלך' שעל ידי רוח הקודש ידעו בסיני זה הענין ואמרוהו, ודאי נשמע קול מוכיח, לפי שאז נזכה לשמוע פתגם המלך.

יוצאת מהר סיני כי נשאר בו כח מתן תורה לדורות

'בת קול' זו 'יוצאת מהר חורב', ובא ללמד כי כל בני ישראל בשורשם ראויים הם לשמוע בת קול, שכן מעת מתן תורה לא פסק קול ה' שהוטבע בכל יהודי כשעמדנו על הר סיני ושמענו קול ה' בהדר, כאשר מרוב תשוקה יצאו נשמותינו מעונג הנשמה לשמוע קול ה' ונקבע בעומק נפשנו כוחות קדושה, ומעמד זה אשר חובה על כל אחד לזכרו, ממשיך להשפיע קדושה לעולם שכן כתוב (דברים ה ט) 'קול גדול ולא יסף' ותרגם אונקלוס 'ולא פסק', והוא לרמז שנמשך קול ה' לעולם ואין לו הפסק, כי 'דבריו חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים', ומכך בא בת קול לכל יהודי. וכך דיבר בקדשו הרה"ק בעל קדושת לוי ע"ה (פר' חיי שרה ד"ה ואברהם וקן): ומהיכן בא לאדם התעוררות תשובה בכל יום, מזה ששמענו את הקול בהר סיני 'אנכי ולא יהיה לך מפי ה' (מכות כד.), זה נרשם בלבנו, ומזה בא התעוררות תשובה בכל יום.

וכתב בהיכל הברכה (ואתחנן) על הפסוק 'קול גדול ולא יסף', שהבעל שם טוב ותלמידיו זכו לשמוע 'קולות וברקים וקול שופר חזק' באמירת 'אנכי עם כל הרזין סתימין עילאין, וכן רש"י ז"ל היה לו זה המדרגה, וגם כל המקדש עצמו יזכה לשמוע קול ה' שקיים לעולם.

וכתב בשל"ה (תולדות אדם בית ה') בשם הגהות הדרת קודש, שלכך חתם 'נותן התורה' שהוא הווה, כי השפע הנכבד הוא יורד בכל יום תמיד, כנרמז בפסוק (תהלים קלג, א) 'כטל חרמון שיורד על הררי

בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מֵהַר חוֹרֵב וּמִכְרִזַּת וְאוֹמֶרֶת: אוֹי לָהֶם לְבָרִיּוֹת מֵעֲלִבּוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה. (אבות פ"ו, משנה ב.).

הקשה מורינו ורבינו הבעל שם טוב הקדוש ע"ה, לשם מה יוצאת בת קול זו, הרי מעולם לא נודע על אדם ששמע את הבת קול הזאת, שהרי אם יבוא אדם ויגיד שהוא שמע את הבת קול בודאי לא נאמין לו ונדון אותו כנביא שקר, כי לא נשמע מעולם שישמע אדם אותה הבת קול, אם כן מה תועלת יש ביציאתה בכל יום. קושיא דומה קשה על ענין בת קול נוספת שמובאת בזוהר (פר' נשא קכו.) שבכל יום בת קול יוצאת ואומרת 'שובו בנים שובבים'.

אלא יסוד גדול מונח כאן לכלל עבודת היהודי בעולמו, שלכל יהודי, יהיה אשר יהיה מצבו, ישנם הרהורי תשובה בכל יום, והרהורים אלו באים מאותה הבת קול היוצאת בכל יום, ואמנם לא שומעים אותה באוזנים הגשמיות, אך לליבות בני אדם היא נשמעת היטב, כי הבת קול והכרוז נמצאים בעולם המחשבה, ושם 'אין אומר ואין דברים' (תהלים יט ד), משכך רק הלב יכול להרגיש זאת וממנה מתעורר האדם לתשובה.

ומקור הדברים כבר איתא בחרדים (מצוות התלויות בארץ פ"ז): דבר אחר 'ונשמע פתגם' (אסתר א כ), כבר ידעת מה שאמרו בזוהר בת קול יוצא בכל יום ומכרזת 'שובו בנים שובבים', ובת קול יוצא מהר חורב בכל יום ויום אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וקשה למי מכריזין הלא אין אנו שומעין כלום, אלא ודאי אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי כדאיתא במסכת מגילה (ג.) הכי נמי, אף על גב דהוא לא שמע, מזליה שמע, כדכתיב (תהלים קלטי יד) 'נפלאים מעשיך', לשון כסוי, כמו 'כי יפלא ממך דבר' (דברים יז ח) אפילו הכי 'ונפשי יודעת מאד'. וזהו שלפעמים מתעורר באדם רוח טהרה מקול הקורא לאוזן נשמתו, ומכל מקום לא יזכה לזה רק השומע קול החכם המוכיח, והיינו דכתיב (שם יא ג) 'והיה אם שמוע תשמע', כלומר אם תשמע למוכיח באוזן בשר, תזכה לשמוע באוזן הלב כרוז מלכו של

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

